

A

368

G. Vezérkar Főnöke.

72.166 szám

eln. VI — 6. 1936.

35

ZMKA. TUD. KÖNYVTÁR

ARCHIVUM

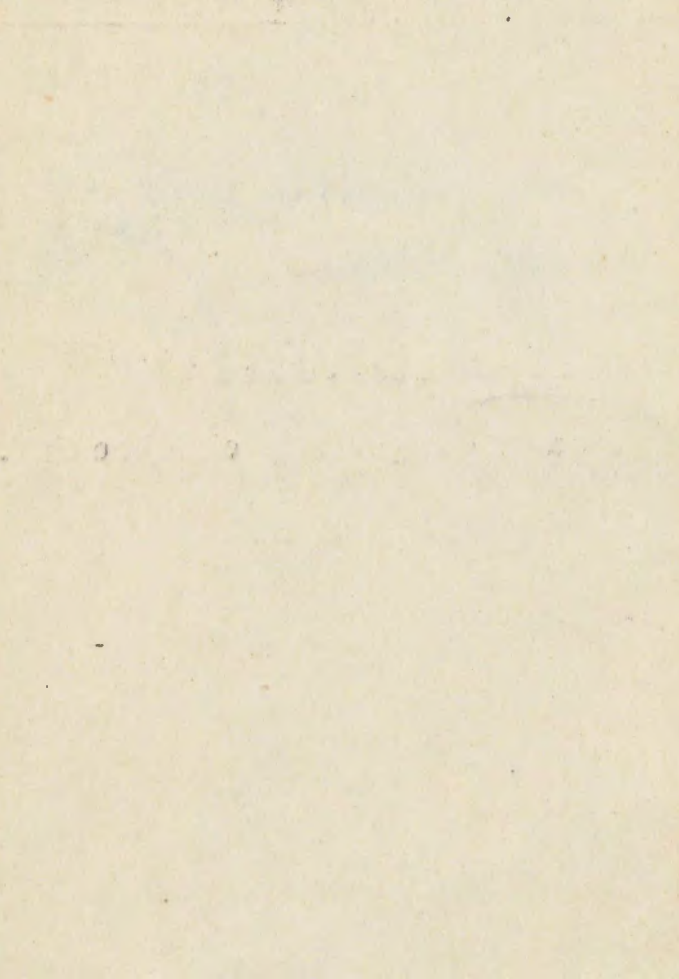
Lelt. sz.: 560

1936. KÖNYVTÁR

TÁJÉKOZTATÓ

az új Harcászati Szabályzat alapvető fejezeteiről.

Leírás

M. kir. Honvéd Vezérkar Főnöke.

52 490
Muz 35. k

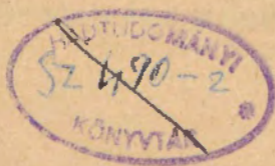
72.166 szám

eln. VI.—6. 1936.

v. Horváth
Sp. 936. VI. 24.

TÁJÉKOZTATÓ

az új Harcászati Szabályzat alapvető fejezeteiről.

ZM.A. TUD. KÖNYVTÁR
ARCHIVUM
Lelt. sz.: 560

ELŐSZÓ.

I. Az 1924. évben kiadott „Harcászati Szabályzat“ megteremtette a m. kir. honvédség korszerű szervezésének és kiképzésének az alapját. Ezzel beilleszkedtünk a nagyjából hasonló elvek alapján megalakult többi európai hadsereg rendszerébe.

Az elmúlt évtized tapasztalatai nyilvánvalóvá teszik, hogy a legközelebbi háború a nemzet legnagyobb erőfeszítését fogja megkövetelni. A hadviselés érdekében a nemzet erkölcsi és anyagi erőforrásait a leggazdaságosabban kell kihasználnunk. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy a honvédséget csupán általános korszerű harcelvekben képezzük ki, hanem visszanyulva a nemzet ősi harci tulajdonságaihoz, ezek segítségével **a harcban nagyobb teljesítményt kell elérnünk, mint az ellenségnek.**

A műszaki eszközök állandó tökéletesedése miatt is a régi Harcászati Szabályzat ma már bizonyos vonatkozásokban elavult.

E két körülmény teszi szükségessé új Harcászati Szabályzatnak (H. Sz.) a kiadását.

II. Kis állam hadseregének gyakran kell számban és felszerelésben fölényes ellenséggel harcolnia. A szám-

beli hiányt fölényes vezetéssel, az erkölcsi erők nagyra-növelésével, vitézséggel és erős, elszánt akarattal kell ellensúlyoznia.

III. A hiányzó erőt azonkívül a legnagyobb fokú mozgékonyssággal, a meglepés eszközeinek legmesszebbmenő kihasználásával pótolhatjuk.

A hadászat és a harcászat alapvető törvényei nem változnak. De a hadászat terén gyorsasággal és mozgékonyssággal, a harcászat terén ezzel és változatos, fortélyos harceljárás alkalmazásával tág terünk nyílik az ellenség meglepésére. Erre kell mindenekfelett törekednünk.

IV. A jövő háború előreláthatólag légi támadással fog megindulni. A földi erők is a háborút mozgással fogják kezdeni. Nem valószínű, hogy az egyik fél országának határa mentén már eleve egész erejével védőállást foglalna. A hadviselő felek hadseregének egyes csoportjai között hézagok lesznek, melyek a mozgás kihasználását (manővrozást) elősegítik.

Ügyes vezetés mellett mozgó háborúban érhetjük el a legnagyobb eredményeket. A háború első ütközeteiben elért sikereknek nagy (esetleg döntő) lehet a kihatásuk a hadjárat további menetére. A mozgékonyagra jobban szervezett és nevelt hadsereg különösen ezekben az első ütközetekben lesz fölényben.

V. Törekedjünk mindig az ellenség megsemmisítésére, nagy és kis viszonyokban egyaránt.

Ehhez támadnunk kell. A legnagyobb fokú támadó szellem hassa át a honvédséget.

Minthogy mindenütt nem támadhatunk, a védelemhez éppen úgy kell értetünk, mint a támadáshoz. De a halogatóharc és a visszavonulás is nélkülözhetetlen elemei lesznek a harcnak.

VI. A hadseregek gépesítése tovább halad, vegyi harceszközöknek a jövő háborúban való alkalmazása valószínű. A harc súlyosabbá válik és mind nagyobb és nagyobb követelményeket támaszt a parancsnokkal és a harccsal szemben. Éppen ezért fokozottabb az erkölcsi tényezők jelentősége. **Végeredményben mindig az ember dönti el a harcot.**

Az erkölcsi tényezők erősítésére a parancsnokok használják ki az alárendeltjeikben rejtőző magyar faji erényeket: a virtuskodásig menő bátorságot, önérzetességet, önállóságra való törekvést, körütekintést és leleményességet. Mindenkor a megfelelő módon ellensúlyozzák, illetve előzzék meg a fajban rejlő hibáknak megnyilvánulását. Katonai szolgálatuk egész ideje alatt neveljük a parancsnokokat és valamennyi honvédet oly módon, hogy a nemzeti erényeket és képességeket magas fokra fejlesztjük, a hibákat pedig visszaszorítjuk.

Az alsó és magasabb parancsnokoknak ismerniök kell az ellenség harcmódorát és lelki tulajdonságait is.

VII. A H. Sz. a magyar viszonyokon alapul. Szükséges azonban, hogy korszerű fegyverekkel (nehéz tüzérség, repülők, harckocsik, vegyi harceszközök) is foglalkozzunk, nehogy azok alkalmazásának elvei ismeretlenek maradjanak.

VIII. A H. Sz. minden fegyvernembeli és harctéri szolgálatra vonatkozó Szabályzatnak és Utasításnak az alapja.

Minden tábornoknak, törzstisztnek és vezérkari tisztnek hivatásszerű kötelessége, hogy a H. Sz. minden részét tudja; minden fő tisztnek pedig, hogy a H. Sz. általános részeit és az alsó vezetésre vonatkozó részeket tudja.

IX. Tilos olyan elvek oktatása, melyek ennek a Szabályzatnak alapvető határozványaiba ütköznek.

A H. Sz. adta elvek azonban ne váljanak sémává. Azokat mindig ruganyosan, a viszonyokhoz kell alkalmaznunk.

Tilos a H. Sz.-hoz olyan magyarázó parancsok kiadása is, amelyeknek fokozottabb egyöntetűség a céljuk.

X. A H. Sz.-ban használt alapfogalmakat és szabályzatszerinti kifejezéseket az 1. sz. melléklet tartalmazza. Ezek használata kötelező.

I. FEJEZET.

A vezetés és eszközei.

1. §. A vezetés.

A vezetés hivatása, hogy a harchoz kedvező feltételeket teremtsen és hogy a harccél eléréséig állandóan hatásos maradjon. 1.

Sikerét biztosítják: gyorsaság és megfontoltsággal párosult merészség az elhatározásban, állhatatosság és erély a végrehajtásban, amellet előrelátás és rugalmas alkalmazkodás a változó helyzetekhez.

A vezetés legyen egyszerű.

Számoljunk a nemzet vérbeli adottságával, faji jellegzetességével, a magunk és az ellenség erényeivel és hibáival. Mindenkor tartsuk elsőrendű kötelességünknek a magyar vérrel, az emberrel való takarékoskodást. Kíméljük a csapatot, amikor csak a helyzet engedi. De ha kell, kívánjuk a legnagyobb teljesítményeket. A csapat jó ellátása ilyenkor különösen fontos.

Megkülönböztetünk alsó és magasabb vezetést. 2.

Az alsó vezetéshez az egyes fegyvereknek harcászati elvei szerint vezetett kötelékek tartoznak, a csapattestől kezdve lefelé.

A magasabb vezetéshez tartozik a több csapattestből álló csoportnak és a seregtesteknek vezetése.

A) Parancsnokságok.

3. Minden parancsnokság a **parancsnokból** és a **törzsből** áll.

A csapatparancsnok és ennél alacsonyabb fokú parancsnok **alsó parancsnokok**.

A csapatparancsnokságnál magasabb fokú parancsnokságot **magasabb parancsnokságnak** nevezzük. A magasabb parancsnok mellett rendszeren szervezetszerűleg vezérkari liszt (vezérkari osztály) is be van osztva.

a) A parancsnok.

4. A parancsnok hivatása a vezetés. Az ő feladata az elhatározás, parancsadás, a végrehajtás ellenőrzése, a csapat erkölcsi értékének megóvása és emelése, az alárendelt egységek harcképességének fenntartása.

Teljes mértékben felelős mindazért, amit a vezetés tekintetében tett, vagy tenni elmulasztott.

5. A parancsnok rendelkezzen kimagasló **szellemi, erkölcsi és fizikai** tulajdonságokkal.

Tudása világos elvekben nyilvánuljon és még válságos pillanatokban is találja meg a helyes utat.

6. A parancsnok legyen **szilárd jellemű**. Ez

tekintélyt parancsol és biztosítja az alárendeltek bizalmát.

Jellemezze az **önállóságot**. Határozott, erős akarat, a végső győzelembe vetett hite, hassa át a csapat minden cselekedetét. Csak erős akarat és szilárd jellem mellett lesz képes arra, hogy nehéz helyzetekben is ő irányítsa az eseményeket és ne azok sodorják magukkal őt.

Cselekedeteiért vállalja örömmel a **felelősséget**. Határozott cselekvés jellemezze. A tétlenség szégyenletes.

Őrizze meg mindig **nyugodtságát**.

A parancsnok létesítsen csapatjával belső erkölcsi kapcsolatot. Ismerje a csapat hangulatát; ezt használja ki, illetve terelje a helyes irányba. Ezért érintkezék sűrűn a csapattal, de ne csak győzelmes harcok idején, hanem balsiker esetén is. Találja meg mindig az utat alárendeltjei szívéhez is.

7.

A parancsnok személyes bátorsága és személyes példaadása — főleg válságos pillanatokban — a katonát a legteljesebb odaadásra és önfeláldozásra serkenti.

A csapat értéke elsősorban a parancsnoktól függ.

A parancsnok rendelkezék a nagy fáradalmak elviselésére képesítő **testi rugékonysággal**. Osztozzék csapatja nélkülözésében is.

8.

Minden eredményes haditénykedésnek az alapja a **fegyelem**. Ezt valamennyi parancsnok, különösen válságos pillanatokban, minden eszközzel tartsa fenn.

9.

Az alparancsnokoknak, ameddig csak lehet, adjunk feladatuk végrehajtására teljes **önállóságot**.

10.

A szervezetszerű kötelékeket lehetőleg tartsuk fenn; megóvásuk nyugodt vezetésre vall.

11. **Oszlop- vagy csoport-parancsnok** mindig a beosztott egységek rangban legidősebb gyalogos, lovas, tűzér vagy páncélos csapat tisztje legyen. Kinevezett magasabb parancsnokok ilyen esetekben valamennyi, egyenlő rendfokozatban álló, de alacsonyabb fokú parancsnokságot viselő egyén előtt sorolnak.

Ha valamely egységhez (csoporthoz) a gyalogságon, lovasságon, tűzérségen és páncélos csapaton kívül más csapatokat is beosztanak, ezek parancsnoka rendfokozatára (rangjára) való tekintet nélkül az egység (csoport) parancsnokának van alárendelve.

12. A parancsnok rövid ideig tartó **helyettesítésére** — felsőbb intézkedésig — az alakulaton (csoporton) belül lévő, rendfokozatban és rangban legidősebb alárendelt parancsnok hivatott. A hadsereg- és hadtestparancsnok hivatott helyettese ilyenkor a vezérkari főnök.

A parancsnok a helyettesítésére hivatottat megfelelően tájékoztassa.

13. A **kötelékek megosztása** esetén, ha a részek különböző feladatot kaptak, a parancsnok azt a részt vezesse, amelynek a fontosabb feladat jutott.

14. A seregtestekhez beosztott, alább felsorolt **fegyvernemek parancsnokai** elvileg a parancsnokság törzisében tartózkodjanak. Ha a harcászati helyzet másutt való tartózkodásukat követeli meg — a gyalogsági parancsnok kivételével — rendeljenek ki összekötőtisztet a

parancsnoksághoz.*) Ezek a parancsnokok a magasabb parancsnokságnak közvetlenül alárendelt illető fegyvernembeli csapatoknak az előjárói.

a) A magasabb parancsnoksághoz beosztott **gyalogági parancsnokot** rendszeren csoportparancsnokul alkalmazzák.

b) A hadtestnél (hadseregnél) beosztott **magasabb tüzérségi parancsnok** tüzérségi kérdésekben a seregtestparancsnok tanácsadója. A parancsnokságnak alárendelt seregtestek tüzérsége felett nincs intézkedési joga. Parancsnokának tegyen javaslatot az alárendelt seregtestek tüzérségének esetenként való együttműködésére, irányítsa a netán beosztott tüzérmérők működését és legyen tájékozott a tüzérség anyag- és lőszerhelyzetéről. Különleges esetekben (erőszakos folyamatkelésnél vagy állásharcban) megbízható az alárendelt seregtestek tüzérségének egységes vezetésével is.

c) A beosztott **légierők parancsnoka** a seregtestparancsnoknak tegyen javaslatot az alárendelt légierők alkalmazására.

d) A **légvédelmi parancsnok**, mint szakközeg, a seregtestparancsnoknak javaslatot tesz a légvédelmi erők alkalmazására. A közvetlenül alárendelt légvédelmi erőket rendszeren ő vezeti. Rendelkezésre áll, ha az alárendelt seregtestek légvédelmi alakulatait egységesen kell vezetni; ebben az esetben ő az előjárójuk is.

e) A **műszaki parancsnok** műszaki kérdésekben

---

*) Ettől a seregtest parancsnoka eltekinthet.

a seregtestparancsnok szakközege. Vezeti a seregtest műszaki szolgálatát. A **híradó parancsnok**, a vezérkari főnöknek alárendelve, szervezi meg és rendeli el a híradást.

b) A törzs.

15. A parancsnok törzsének helyes kiválasztása igen fontos. Tilos a törzsnek a szervezetszerű létszámon felül való szaporítása.
16. A magasabb parancsnokságok törzsének magva a **vezérkar**.
17. A vezérkari tisztek, segédtisztok, összekötő- és parancsközvetítő tisztek kötelessége, hogy ama parancsnokoknak, akiknek parancsokat személyesen közvetítenek, a harchelyzetről felvilágosítást adjanak; azonban soha sem szabad parancsnokuk nevében olyan meghagyást adniok, amelyre felhatalmazásuk nincsen.
18. A törzs élén a vezérkari főnök (vezérkari tiszt, első segédtszt) áll. Ő a parancsnok első közege.
19. A **vezérkari főnök** nemcsak parancsnokával szemben, hanem általában is felelős mindazért, amit parancsnokának javasolt, vagy javasolni elmulasztott. Eltérő felfogását parancsnokának mindenkor előadhatja; ha a parancsnok ezt nem fogadja el, akkor a vezérkari főnök a kapott parancsot legjobb tehetsége szerint teljesíteni tartozik.
A vezérkari főnök joga, ha pedig fontos észleleteket tesz, egyenesen kötelessége, hogy minden alparancsnoknak is, akivel találkozik, intézkedések kiadására

javaslatokat tegyen. Az ilyen javaslatok elfogadása vagy elvetése azonban mindig az illető parancsnok dolga.

Sürgős, halaszthatatlan esetekben — parancsnoka időleges távollétében — intézkedési joga van.

A vezérkari főnök kevésbé fontos parancsokat és intézkedéseket a „parancsnok helyett“ írhat alá. Hadtest-parancsnokságtól felfelé a vezérkari főnök ezt a jogát más vezérkari törzslisztre is átruházhatja.

A vezérkari főnök — átruházott hatáskörben — az összes szolgálati ágakat irányítja. Ezek vezetői, tekintet nélkül rendfokozatukra és rangjukra, neki vannak alárendelve.

A szolgálati ágak vezetői szakügyekben a magasabb fokú parancsnokságnál beosztott azonos szakmájú szolgálati ág vezetőjétől csak tájékoztatásokat és szaktanácsokat kaphatnak. Intézkedéseket csak az előjáró parancsnokság adhat ki. 20.

A fentiek a műszaki és híradó parancsnokokra is vonatkoznak.

A mozgékonyság megóvása céljából a parancsnokságok törzse szűkebb és tágabb törzsre tagozódik. 21.
A szűkebb törzs a parancsnokságnak harcban is nélkülözhetetlen része, mellyel a szolgálat bizonyos ideig, a legszükségesebb mérvben ellátható.

B) A parancsnok helye.

A parancsnok tartózkodási helyének megválasztására mérvadók: az alparancsnokokkal való gyakori személyes érintkezés lehetősége, az összekötte-

tés és híradás könnyű berendezhetősége, a rejtőzés lehetősége. Mindig legyen olyan közel az alárendelt egységekhez, hogy személyes befolyását bármikor késedelem nélkül érvényesíthesse.

23. **A hadseregparancsnok** tartózkodási helyének megválasztására döntök a jó közlekedési lehetőségek és a híradószolgálat gyors és biztos berendezhetősége.

A hadtestparancsnoknál ugyanezek a szempontok mértékadók, de emellett kívánatos, hogy harcban a harcműködő legfontosabb részét áttekinthesse.

24. **A hadműveleti egységek parancsnokai** és az **alsó parancsnokok** harcban elvileg a zömnél vagy a legfontosabb résznél tartózkodjanak. Mozgóharcban a parancsnokok is legyenek mozgékonyak.

Előremenetnél, támadásnál és üldözésben a parancsnokok legyenek jól elől; így korábban kapják meg az ellenségről szóló híreket is.

Visszavonulásnál a hadműveleti egység parancsnoka (csoportparancsnok) maradjon csapatjainál, amíg a visszavonulás tervszerűen folyamatba jött; azután menjen vissza az újabb ellenállás helyére. Az alsó parancsnokok maradjanak csapatjuknál.

A tüzérségi parancsnokok*) annál a parancsnoknál tartózkodjanak, akinek csapatjuk alá van rendelve. A hadműveleti egység tüzérségének parancsnoka tartózkodjék elvileg a hadműveleti egység parancsnokának törzsében.

Minden egységen (csoporton) belül a rangban legidősebb tüzértiszt a tüzérségi parancsnok.

Harcban a hadműveleti egység parancsnoka és az alsó parancsnokok álláspontjukat úgy válasszák meg, hogy onnan vagy annak közeléből a harcmezőt személyesen megfigyelhessék. Ha a parancsnok bármily okból személyesen nem figyelhetne, helyettesíttesse magát figyelő közegével. 25.

A harcálláspont híradóeszközei annak közelében rejtve és lehetőleg védve legyenek telepíthetők.

A terepen feltűnő, vagy a térképen szembe-ötölő pontok harcálláspontul nem alkalmasak, mert az ellenség figyelmét magukra vonják. A harcállásponton minden feltűnő mozgást kerüljünk. 26.

Minél magasabb fokú valamely parancsnokság, annál ritkábban változtassa tartózkodási helyét, mert különben hátráltatja törzse munkateljesítményét. Ez azonban ne akadályozza a parancsnokot magát, hogy a csapattal az érintkezést gyakran személyesen felvegye. 27.

A parancsnokság akkor induljon az új álláspontra, ha annak híradórendszere már megbízhatóan működik. Új álláspontjára való beérkezésig a régi állásponton összekötő közeget híradóeszközzel hagyjon vissza.

Az álláspont megváltoztatását nagyobb törzseknél kisebb csoportokban, esetleg különböző utakon kell végrehajtani.

Az álláspont megváltoztatását minden parancsnok idejében jelentse az előljárónak s közölje az alárendeltekkel és szomszédokkal.

Az ellenséggel már érintkezésben lévő részek parancsnokait csapatjuktól elhívni nem szabad. 28.

29. A csapat- és a magasabb parancsnokok tartózkodási helyét az összeköttetés és híradás megkönnyítésére az ellenség elől rejtve, feltűnően jelöljük meg.

C) Helyzetmegítélés, elhatározás, terv.

30. A parancsnok vezetési tevékenységének alapja a **kapott feladat**.

Ha azonban az események a feladatot túlhaladták és ha nincs meg a lehetőség arra, hogy késedelem nélkül előljárójával érintkezésbe lépjen, akkor a parancsnok öntevékenyen, de a **magasabb szempontok figyelembevételével**, feladata szellemében, legjobb belátása szerint cselekedjék.

A kapott parancstól való minden eltérést azonnal jelentenie kell.

31. A **helyzetmegítélés**, mely a feladat és a helyzet mérlegeléséből keletkezik, képezi az elhatározás és a terv alapját.

A helyzetmegítélés **lényege**: a saját és az ellenséges helyzetnek, a hadszíntér földrajzi viszonyainak, illetve a terepnek és időjárásnak mérlegelése, értékelése a feladat szempontjából.

A **saját helyzet** mérlegelése kiterjed a saját erők térbeli, időbeli, erkölcsi, fizikai és anyagi helyzetére. Rögzítenünk kell, hogy a feladat szempontjából **hol, mikor, mennyi**, milyen harcértékű erő áll rendelkezésünkre, mily anyagi felkészültséggel.

Az **ellenséges helyzetet** nem tekinthetjük át teljesen. Ebben mindig bizonytalanság fog uralkodni. Kívánatos az ellenség általános erőelosztásának (főerők,

súly), az erők térbeli és időbeli helyzetének és az ellenség várható magatartásának a rögzítése. Célszerű, ha az ellenségről a nekünk legkárosabb magatartást tételezzük fel.

Az a vezető, aki csak tisztázott ellenséges helyzet alapján akar határozni és cselekedni, biztosan elkésik. Minél magasabb fokú valamely parancsnok, annál inkább egyedüli biztos támpontja a feladata és a saját akarata.

A helyzet kiértékelése rideg számítással, tárgyilagosan történjék; a kedvező vagy kedvezőtlen körülmények túlzásától óvakodjunk.

A feladatnak és a helyzet tényezőinek mérlegeléséből levont következtetés alapján a parancsnok elhatározza, hogy a feladatát minő módon oldja meg (támadás, védelem, visszavonulás stb.), és hogy a rendelkezésre álló erőket térben és időben általánosságban miként alkalmazza. 32.

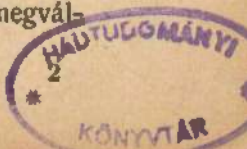
Az elhatározás legyen mindig **határozott és erőteljes**. A parancsnok állapítsa meg, hogy mit akar és a célja elérésének útjában álló akadályokat hárítsa el.

Kétes esetekben a **merészebb** elhatározás jobb. 33.

A parancsnok korán jusson elhatározásra. Számoljon a végrehajtáshoz szükséges idővel.

Fontos, hogy az ellenséget **meglepjük** és a kezdeményezést így magunknak biztosítva, akaratunkat rákényszerítsük.

Az eredeti elhatározást csak súlyos okok alapján **változtassuk meg**; de az eredeti tervhez való merev ragaszkodás is hiba, ha a helyzet lényegesen megvál- 34.

tozott. A helyes út megtalálása a vezetés művészete.

Az elhatározás megváltoztatásához alapfeltétel a cselekvési szabadság biztosítása.

35. Az elhatározás alapján állapítja meg a parancsnok a **tervét**, vagyis azt, hogy miképpen akarja elhatározását végrehajtani. Általában minél magasabb fokú a parancsnok, annál általánosabb jellegű a terve.

A tervnek legfontosabb része, hogy a döntésre minden rendelkezésre álló erőt egyesítsünk.

A terv alapja a parancsnak.

D) A parancs.

36. A parancsnok parancsait akkor adja, ha terve kész.

37. A parancs világosan, röviden, de minden kételyt kizáróan fejezze ki a parancsnok akaratát, az alparancsnokokra háruló feladatokat és az ezek megoldására rendelkezésre álló eszközöket. Az eszközöknek felhasználását azonban bizza az alparancsnokokra. Parancsadáskor képzelje magát az alárendeltnek helyébe is.

Minden parancsnok tartsa szem előtt, hogy épp oly hiba, ha a végrehajtás részleteibe beavatkozik, mint hogyha paranccsal olyan felelősséget hárít az alparancsnokra, amelyet a parancsnoknak magának kell viselnie.

38. Az alárendelt az előljárótól kapott parancs nem teljesítéséért éppúgy felelős, mint az előljáró a szükséges parancs idejében való kiadásának elmulasztásáért.

Ha az előljáró bármely okból parancsot nem adna, akkor az alárendelt kötelessége, hogy — az egésznek helyzeteivel összhangban — öntevékenyen cselekedjék.

A parancs tükrözze vissza a parancsnok egyéniségét. Legyen egyszerű és rövid. 39.

Utasítás az olyan parancs, amelyet a parancsnok személyéhez intéztünk. Tartalmazza a parancsnok szándékát. Messzebb célokat tűz ki, ezek elérésére támpontokat ad és kiutalja a rendelkezésre álló eszközöket. 40.

Az **intézkedés** olyan parancs, amely szabályozza és összhangba hozza az alárendelt egységek ténykedéseit.

A hadsereg- (önálló hadtest-) parancsnok rendszeren naponként, esetleg több napra előre intézkedik. A többi magasabb parancsnok rendszeren naponta egyszer vagy — harcközben esetleg az előbb említett parancsnokok is — többször intézkednek. 41.

Az alsó parancsnokok rendszeren naponta többször intézkednek a helyzethez képest. Igen gyakran szóban intézkednek.

Ha elegendő idő áll rendelkezésre, egységes intézkedést, különben részletparancsokat adunk ki. A hadműveleti egységnél és attól lefelé harcban az utóbbi lesz a szabály. 42.

Hogy a magasabb vezetés intézkedései ne legyenek túlságosan terjedelmesek, gyakran célszerű a feldeírásra, légierőkre, híradásra és légvédelemre vonatkozó részleteket, valamint az anyagi rendelkezéseket külön-külön **toldalékként** kiadni.

A **vonatintézkedés** a seregvonatot mozgását sza-

bályozza. A hadműveleti intézkedésből csak azt tartalmazza, ami az összműködéshez kell.

43. Ha az intézkedés kiadása előtt az intézkedés végrehajtói részéről előkészületek szükségesek és kevés idő áll rendelkezésre, **előzetes értesítést** adunk ki. Ennek célja az általános tájékoztatás, az előkészületeknek idejében, nyugodtan, a csapat nyugalmának zavarása nélkül való megtétele, későbbi eseményektől független intézkedések kiadása, készenlétbe helyezések.

Az előzetes értesítések ne vezessenek a csapat ok nélküli felriasztására vagy túlkorai készenlétbe helyezésére.

44. Az alparancsnok a kapott parancs és saját elhatározása alapján külön parancsot szerkesszen. Idő híján kivételesen a kapott parancs esetleges hozzáfűzésekkel és kiegészítésekkel továbbítható.

45. Az **intézkedés rendszerint a következőket tartalmazza:**

saját helyzet és a szomszéd csoportok helyzete, az ellenségről beérkezett hírek és az ellenség valószínű szándékára vonatkozó egyéb támpontok;*)

ezek alapján — ha a fentiekből nem tűnik ki — a parancsnoknak a helyzetről alkotott benyomása és következtetése;

a parancsnok akarata (szándéka);

erőcsoportosítás (súlyképzés); az oszlopok vagy csoportok feladata; parancsnoka, csapatrendje;

---

*) A célszerű sorrendben.

a felderítés ;
 biztosítás és légvédelem ;
 az ellenség meglepésére irányuló rendszabályok ;
 a parancsnok tartózkodási helye ;
 az összeköttetés és híradás megszervezése ;
 műszaki intézkedések ;
 anyagi ellátás ;
 kik kapják az intézkedést.

Hogy mire kell a fent felsoroltak közül esetenként intézkednünk, valamint a célszerű sorrendet — különösen részletparancsoknál — a helyzet fogja megadni.

E) Jelentések és közlések.

Az eredményes vezetés alapfeltétele az állandó és helyes helyzetájékoztottság. Ezt a személyes megfigyelés mellett a **jelentések és közlések** szolgálják. 46.

A jelentéseket és közléseket a feltétlen rideg öszinteség, megbízhatóság, elfogulatlanság jellemezze. Élesen el kell bennük választani a megállapításokat a sejtelmektől (a forrást mindig meg kell adnunk). Gondoskodjunk arról, hogy idejekorán érkezzenek be rendeltési helyükre, mert a legjobb jelentés és közlés értéktelen, ha későn érkezett.

A **harc** szolgáltatja rendszerint a legmegbízhatóbb adatokat az ellenségről. **Harcban a gyakori jelentések és közlések az eredményes vezetés és együttműködés nélkülözhetetlen kellékei.** 47.

Az ellenséggel való első érintkezést mindig azonnal jelenteni kell.

48. **Felderítő és biztosító csapatok** parancs nélkül is kötelesek oly említésre méltó megfigyeléseket jelenteni, melyek a közlekedési vonalakra, a saját és ellenséges távíró (távbeszélő) vezetésekre, nagyobb mennyiségű hadianyagra, élelmiszerekre és hasonlókra vonatkoznak.
49. A repülő gyors jelentéstétellel fokozza a repülőfelderítés gyorsaságában rejlő előnyöket. Legfontosabb észleleteit elsősorban a levegőből, vagy leszállás után a z o n n a l távbeszélőn jelentse, egyéb jelentéseit pedig írásban összefoglalva a leggyorsabb eszközzel terjessze be.
50. A jelentéseket, ha mást nem rendeltek, a közvetlenül előljáró parancsnoksághoz kell intézni.
Ha az ellenség valamely csapatot közvetlenül fenyeget, akkor azt a csapatot erről azonnal értesíteni kell.
Ha a jelentést vagy közlést több helyre küldjük, a jelentésben (közlésben) ezeket meg kell említenünk.
51. Az előljárót, vagy más parancsnokságot érdeklő jelentésekről az illetőket mielőbb tájékoztassuk.
Felderítő- és biztosító csapatok parancsnokai a náluk átjáró jelentéseket láttamozás és esetleges kiegészítés után idővesztés nélkül továbbítsák.
52. Az ellenségről szóló jelentések (közlések) t a r t a l m a z z á k :
honnán és mikor (nap, óra, perc) történt az észlelés ;

mely helyen vagy helyeken észleltük az ellenséget a jelentett időben ;

az észlelt ellenség hozzávetőleges erejét, vagy az erre vonatkozó támpontokat (oszlophossz, kiterjedés, gépek száma stb.) és fegyvernemét ;

menetelt-e és mely irányban, éllel (véggel) hol, állott-e és milyen helyzetben (táborozás, biztosítás, védőállás stb.).

Ellenséges sereg- vagy csapattestek számozását és ellenséges parancsnokok nevét — ha ezek megállapíthatók — mindig jelentsük.

A jelentésekbe fel kell vennünk a terepre vonatkozó adatokat is.

Néha a vezetésnek fontos megtudnia, hogy hol nem észleltünk ellenséget. Értékes továbbá a már korábban elküldött jelentések megerősítése vagy annak megállapítása, hogy a helyzet bizonyos idő alatt nem változott.

53.

F) Meglelés és biztonság.

A meglelés térben, időben, erőben, harceszközben, vagy harcéljárásban való váratlan fellépés, mely az ellenséges vezetés terveit megzavarja, megfosztja tervszerű ellenrendszabályok alkalmazásának lehetőségétől, csapataira pedig megfélemlítőleg és bomlasztólag hat.

54.

A meglelés segítségével a gyengébb erő túlerőt is legyőzhet. Talaja éppen úgy van a kis egységek harcában, mint hadászati vonatkozásokban is. A meglelés jelleményességet és elképzelőtehetséget követel.

Alapja a titoktartás, melynek megszegését kiméletlenül toroljuk meg. A meglepés csendet, láthatatlanságot és tervszerűséget követel mind az előkészületekben, mind a végrehajtásban. Minden fecsegés és elővigyázatlanság árulást jelent.

55. A meglepés eszközei:

Rugalmasság a vezetésben: változó helyzetek azonnali felismerése és a hozzájuk való gyors alkalmazkodás;

gyorsaság, merészség és váratlanság az erők alkalmazásában: fokozott menetteljesítmények, törbecsalások színlelt visszavonulással; cselek, megrohánások, vakmerő vállalkozások; tűzrajtaütések;

műszaki záróharc;

megtévesztő berendezések; színlelt építmények, állások, gépek és ütegek; hamis tábortüzek; félrevezetésre szolgáló forgalom, mőtörzaj, kirakások, hídverések, hírforgalom stb., stb.

a sötétségnek, rossz látóviszonyoknak, szokatlan időjárásnak kihasználása, terepnehézségek gyors legyőzése.

56. A meglepés legnagyobb sikere a vakrémület, a pánik. Előidézése igen nagy értékű. A vakrémület elveszi az ellenség önbizalmát, biztonságérzetét, parancsnokaiba vetett hitét. A harcosokból menekülésre hajlamos tömeg lesz. Minden alkalmat fel kell tehát használnunk, hogy az ellenséget lelkileg így megfélemlítsük, főleg döntő harcok előtt (pl. rémhírek terjesztése).

57. A csapat megfelelő tájékoztatása, érdeklődésének

ébredtartalása, eszköz a meglepés sikeréhez, de a vaklárma elkerüléséhez is. Kis egységek szerephez juttatása, állandó foglalkoztatása öntevékenységre vezet és jó nevelőeszköz a meglepésre törekvés érdekében.

Saját biztonságunk érdekében viszont mindent kövessünk el, hogy a saját vezetés és csapat meglepésének (esetleg vakrémületének) elejét vegyük. Ezért minden parancsnok elsődrendű kötelessége a felderítésről, biztosításról és összeköttetésről való mindenkori gondoskodás. Ellenséges propagandát minden eszközzel akadályozzunk meg.

Meglepés ellen hidegvér, gyors elhatározás, azonnali ellencsapás, tetterő és öntevékenység segít.

2. §. A vezetés eszközei.

A) Hadrend, csapatrend, magasabb kötelékek.

A **hadrend** a haderőnek parancsnoklási és szervezetszerű tagozását határozza meg. A hadrendet a fővezérség állapítja meg és csak ő változtathatja meg. 59.

A **csapatrend** a csapatokat (vonatokat) határozott harcászati célra és határozott időre állítja össze; pl. elővéd, oszlop, harccsoport. 60.

A csapatrend a hadrenddel megszabott kötelékeket csak okvetlen szükség esetén bontsa meg.

A hadrend a vezetés céljaira magasabb kötelékeket, seregtesteket alakít. Ezek a seregtestek a következők: 61.

a) **Hadműveleti egységek:** hadosztály, önálló

dandár, hegyidandár, lovashadosztály (dandár), gépkocsizó hadosztály (-dandár), páncélos dandár, repülődandár, folyamdandár. E seregtestek önálló feladatok megoldására alkalmasak. Megerősíthetők átmenetileg, bizonyos feladatokra nekik alárendelendő más parancsnokságokkal, csapatokkal és intézetekkel.

b) A **hadtest** két vagy több hadműveleti egységből, közvetlen csapatokból és megfelelő szolgálati ágakból áll. Megerősíthető más hadműveleti egységekkel, csapatokkal stb. Viszont szervezetszerű hadműveleti egységeit és közvetlen alakulatait átmenetileg máshol is alkalmazhatjuk.

A hadtesti nagyobb feladatok végrehajtására alkalmas kötelék.

c) A **hadsereg** több hadtestből (más önálló seregtestből), közvetlenül alárendelt csapatokból és megfelelő szolgálati ágakból, esetről-esetre, hadászati feladatokra összeállított kötelék.

62. A **csoport** esetenként, külön önálló feladatra összeállított, a hadműveleti egységnél kisebb kötelék; rendszeren különböző fegyvernemekből áll.

B) Fegyvernemek.

63. **Fegyvernemek :**
 gyalogság,
 lovasság,
 tüzérség,
 páncélos csapatok,
 légierők,

műszaki csapatok,
folyamerők.

A gyalogság a legfontosabb fegyvernem. El- 64.
dőnti a csatákat és ütközeteket. Viseli a csatater
legsúlyosabb terhét, de a dicsőség is mindenek-
előtt őt illeti meg.

A gyalogság a haderő gerince. Mozgással és
tűzzel minden terepen és időben, nappal, éjjel és
ködben is minden ellenséggel szemben eredmé-
nyesen tud harcolni.*) Ezt lehetővé teszi különféle
könnyű és nehéz fegyverekkel való felszerelése.

Feladatai :

a) **Az ellenség megsemmisítése,** elűzése, üldö-
zése, felbomlasztása és elfogása, az ellenség eszközei-
nek zsákmányolása ;

b) **terület elfoglalása ;**

c) **elfoglalt terület tartós birtokbantartása ;**
a harcterületen működő saját harcfegyverek és parancs-
nokságok biztosítása.

A gyalogságot feladatának végrehajtásában semmi-
féle más fegyvernem sem tudja tökéletesen pótolni.

Nem nélkülözheti azonban a testvérfegyvernemek
— különösen a tüzérség — segítségét. Csak az ezek-
kel való szoros együttműködés óvja meg oknélküli sú-
lyos veszteségektől.

A kerékpáros alakulatokat, mint gyorsan mozgó

---

*) Ahol a szabályzat egyes ténykedéseknél általánosan
a gyalogságot említi, értelemszerűen a gyalogharcban al-
kalmazott más fegyvernemeket is értsük ezalatt.

gyalogságot, a gyorscsapatokhoz számítjuk; alkalmi feladatokra használjuk.

A gyalogságtól eltérő tulajdonságaik: bár azonos egységek tűzereje megközelítően egyenlő, lökőerejük kisebb; főleg utakon mozognak és azok közelében harcolnak; jó utakon a gyalogságnál jóval nagyobb meneteljesítményre képesek; gyorsaságukat erősen befolyásolja az utak minősége, az időjárás; veszteségekkel szemben érzékenyebbek; feladatukat gyakran tűzérségi támogatás nélkül kell megoldaniok; a kerékpároktól való függés folytán csak korlátozott harc feladatokra alkalmasak.

Harcászati alkalmazásuk főtenyezői: gyors mozgóképességük és aránylag nagy tűzerejük.

A gépkocsizó gyalogság szervezetszerű (esetleg terepjáró) gépkocsijain mozog. A kerékpáros alakulatokra mondottak értelemszerűen rá is vonatkoznak. Ha terepjáró gépkocsijai vannak, könnyebb terepen is biztosan mozog.

65. A lovasság mozgékony, gyors és tüzerős fegyvernem.

Hivatása: felderítés, a harchoz kedvező előfeltételek teremtése, a döntésben való közreműködés; a döntés után a siker kiméretlen kiaknázása, vagy a balsiker ellensúlyozása.

A lovasság feladatait úgy szabjuk meg, hogy jellemző tulajdonságai (nagy mozgékonyssággal párosult tüzerős, útaktól való függetlenség, stb.) mindig érvényesüljenek.

Lóanyaga miatt érzékeny, gyorsan elhasználódik

és nehezen pótolható, tehát **alkalmi fegyvernem és rendszerint csak rövid ideig tartó feladatok végrehajtására alkalmas.**

A lovasság **sereglövasságra** (lovasdandár-, hadosztály) és a más seregtestek kötelékében lévő **csapatlovasságra** oszlik.

A **tüzérség** a gyalogságnak (stb.) legfontosabb fegyvertársa; a többi fegyvernemmel szoros együttműködésben biztosítja a közös harccél elérését. 66.

Eredményes működésének alapfeltételei: **gyors és fejlett löképeség**, nagyfokú mozgékonyssággal párosulva.

Egyedüli, de hatalmas hatásmódja a már nagytávolságra érvényesülő tüze, melynek nagy az anyagi és erkölcsi hatása. A tüzérség hatalmas tűzősszpontosítókra képes.

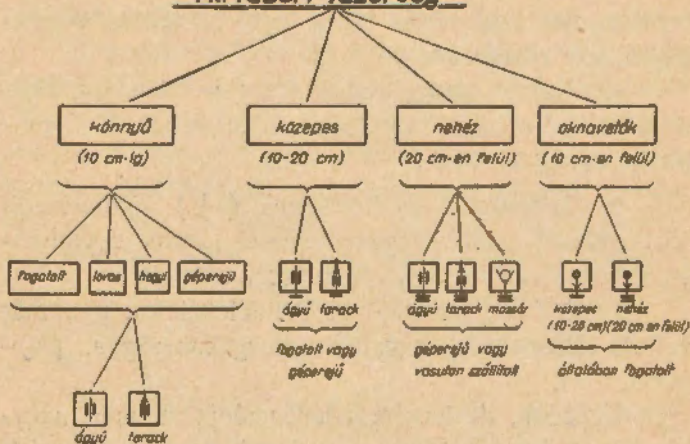
Az ellenséget azonban csupán tüzellel megsemmisíteni, vagy tartósan elűzni nem tudja; ehhez mindenkor a gyalogság (lovasság) közreműködése szükséges.

A **tüzérséget** felosztjuk „tábori tüzérségre“ *) és „légvédelmi tüzérségre“. A lövegek ürmérete, rendeltetése, hatása, mozgékonyága szerint a tüzérség az alábbiak szerint **tagozódik**:

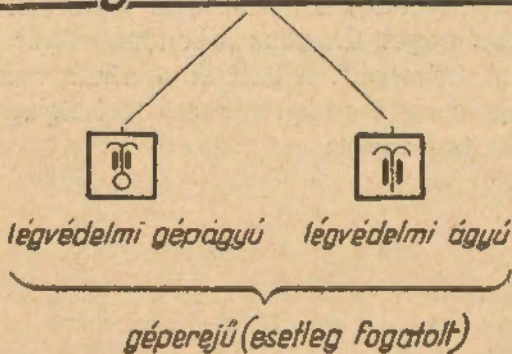
---

*) Ha a szabályzat csupán a „tüzérség“ kifejezést használja, ezalatt a tábori tüzérséget érti.

A.) Táborig tüzérség

B.) Légvédelmi tüzérség

A tábori tüzérség különleges felderítő szervei: a tüzérmérők,*) tüzérségi repülők és léggömbfigyelők. A légvédelmi tüzérség segédszervei: a légvédelmi figyelők, a légvédelmi fényszórók és a fülelők.

A páncélos csapat.

67.

Jellegzetessége: rövid, támadó tűzfeladatokra hívatott, alkalmi harceszközökből áll, amelyeket ott alkalmazunk, ahol gyors és meglepő fellépésről, vagy helyi ellenállás gyors leküzdéséről van szó.

Főképpen más fegyvernemekkel együttműködésben, de önállóan is alkalmazzuk.

a) Páncélgépkocsi alakulatok.

Épített utakon nagy sebesség kifejtésére képesek, a terepen való mozgásuk korlátozott. Olykor könnyű harckocsival pótolhatók.

Hívatásuk, hogy főképpen a hadműveletek kezdetén, az ellenséggel való érintkezés felvételében, üldözésében és visszavonulásban, továbbá felderítő, biztosító és összekötő szolgálatban közreműködjenek. Rendesen más gyorscsapatokkal működnek együtt. Meglepetészerűen fellépve, ellenséges helyi ellenállás gyors átörésére is képesek.

b) Harckocsi alakulatok.

A tüzérőt és bizonyos mértékben a lökőerőt magukban egyesítve, a terepen is alkalmazhatók. Alkalmazásuk azonban időhöz kötött; területet csak átmenetileg tud-

---

*) Ellátják az időjelző szolgálatot is a tüzérség részére.

nak elfoglalni. Megkülönböztetünk súlyuk és fegyverzetük szerint **könnyű** (kb. 2 tonnás), **közepes** (kb. 8 tonnás) és **nehéz** harckocsikat. A közepes és nehéz harckocsikat általában szállítóeszközökkel kell a harcmezőre szállítani.

Hivatásuk, hogy felderítésben a felderítő szervek erejét növeljék, harcban a gyalogságot (lovasságot) közvetlenül támogassák, neki utat törjenek és magukkal ragadják; az ellenség oldala és háta ellen hassanak. Sikertől támadás után vegyenek tevékeny részt az ellenség üldözésében.

c) Páncélvonalok.

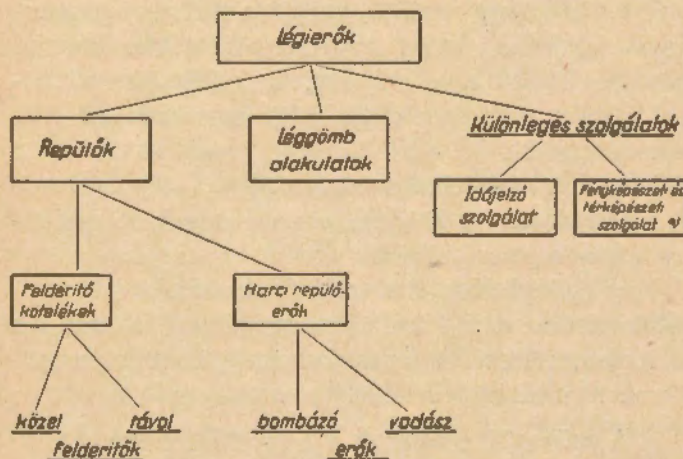
Alkalmi harceszközök: vágányokhoz való kötöttségük miatt alkalmazásuk **korlátozott**.

Hivatásuk főképen távolabbi vasútműszaki felderítő, helyreállító, romboló munkák elvégzése, szállítások biztosítása, ellenséges szállítások megzavarása, az ellenség üldözése, a szárnyak és oldalak biztosítása, visszavonulások és az utánszállítás fedezése.

Megkülönböztetünk **könnyű** és **nehéz** páncélvonalat.

68. A **légierők** sokoldalú alkalmazhatóságuk révén a vezetés és a harc elengedhetetlen eszközei.

A légierők tagozása:

* A főbb légierőkkel és a közénységgel együttműködésben.

a) A **repülők** feladata felderítés és harc légi és földi célok ellen. Tevékenységük túlnyomó része a földi haderő céljait szolgálja.

A repülő egymagában is eredményt érhet el ott, ahova a földi erők tűzhatása már nem ér el.

Légi ellenfeleivel vívott harcában — a légvédelmi erőknek a saját légtérben való támogatásán kívül — a földi erők támogatására nem számíthat, de ebben az esetben a siker is egyedül az övé.

A táblázatban feltüntetett tagozáson kívül alkalmazás szempontjából még meg kell említenünk:

az összekötő repülőt, a saját csapatokkal való

összekötetésre, főleg ahol más eszköz a szolgálatot felmondja (harcban), és

a **tüzérségi repülőt**, vagyis a tüzérségi parancsnoknak esetenként külön rendelkezésére a közelfelderítő századból kiutalt egyes gépeket. Ezek feladata a felderítés, figyelés, fényképezés, tüzérségi harcászati és tüzvezetési célokra.

b) Légi időjelző szolgálat.*)

Hivatása: az időjárási viszonyok mérése és értékesítése a repülés céljaira.

c) A légi fényképészeti és térképészeti szolgálat feladata a légi felderítés szolgáltatotta adatok feldolgozása, értékesítése, a parancsnokságoknak és a csapatoknak hozzáférhetővé tétele.**)

69. A műszaki csapatok a harccél elérésében a többi fegyvernemnek nélkülözhetetlen segítőitársai.

Hivatásuk: mindama műszaki munkák elvégzése, irányítása, amelyekre a többi fegyvernem kiképzésénél és felszerelésénél fogva nem, vagy kevésbé alkalmas.

Csekély számuk és nehéz pótolhatóságuk miatt gyalogságként csak **végszükség** esetén szabad őket harcba dobni. Ezért az ezt elrendelő parancsnok viseli a felelősséget.

a) Az utászok feladata folyamatkezelésnél, nagyobb rombolásoknál és más különös szakismeretet ki-

*) Az általános időjelző szolgálat az anyaország időjelző szervezetével karöltve dolgozik a prognózis céljára.

**) Az általános térképészet feladata a térképek helyesbítése és a parancsnokságoknak és csapatoknak a helyesbített térképekkel való ellátása.

vánó műszaki munkák elvégzésénél, megerősített állások védelménél és megtámadásánál, továbbá műszaki záróharcban, a többi fegyvernem műszaki támogatása céljából való közreműködés.

Az utászokhoz soroljuk még a **gépkezelő- és műszaki munkás alakulatokat is.**

b) A hidászok feladata nagyobb folyamakadályok gyors áthidalása szabványos nehéz közúti hadihídanyaggal, szükséghidépítés, motor- és gőzkompok létesítése, szükségképpen utász- és vasúti alakulatok támogatása.

c) Vasúti csapatok a vasutak helyreállításánál, építésénél és üzembe helyezésénél, valamint hasznavehetlenné tételénél előforduló műszaki munkákat végzik.

d) A vegyiharccsapat hivatása a gázvédelemben való közreműködés, terepfertőtlenítés; gázzal elárasztott területeken mentési munkálatok végzése és a ködösítés.

e) A tábori fényező alakulatok a fényezőkat kezelik, amelyek nem tartoznak a légvédelmi tűzérzés kötelékébe.

f) A híradócsapatok közvetlenül a vezetés céljait szolgálják. Magasabb kötelékek sereghírrendszerét általában a csapattest (harccsoport) parancsnokságokig telepítik, üzemben és jókarban tartják, a csapathírrendszer telepítését támogatják. Gazdaságos' alkalmazásuk a vezetés érdeke. Harcoló csapatként csakis a parancsnokság vagy híradóberendezések közvetlen védelmére alkalmazhatjuk őket.

A folyamerők folyóhoz kötött, főleg támadó, alkalmi fegyvernem. 70.

Mozgékony harci erő, mely különösen alkalmas

éjjeli rajtaütésekre, halogató- és színlelt harcoknál, távolabbi tüntetéseknél való közreműködésre.

Alkalmazásukat korlátozza az egységek tulajdonsága, könnyű sebezhetősége, a lőszer és üzemanyagban való aránylag kis befogadóképesség, a hajózási viszonyok.

Hivatásuk elsősorban folyamatkeléseknek, mindkét parton működő csapatok összeköttetésének, saját csapatszállításoknak és utánszállításnak ellenséges folyam-erők, aknák és repülőek ellen való biztosítása; az ellenség ténykedésének a folyamon és annak mentén való megakadályozása, partmenti harcokba való beavatkozás; hidak, telepek, kikötők, stb. légvédelme.

C) Szolgálati ágak.

71. **A szolgálati ágak hivatása** a csapat mindennemű szükségletének kielégítése, a csapat ellátása.

Tagozásuk:

A.	Katonai lelkészi szolgálat.	
B.	Szállító szolgálat.	
C. Ellátó szolgálat.	Lőszer és fegyverzet pótlása.	
	Egészségügyi szolgálat.	
	Állategészségügyi szolgálat.	
	Hadbiztossági szolgálat	Élelmezés
		Ruházat és felszerelés
		Pénz
	Vonatszolgálat (fogatolt és gépkocsizó), ló- és üzemanyagpótlás	
	Légierők anyagi szolgálata	
Műszaki (híradó) anyagi szolgálat		
Anyaggyűjtő szolgálat		
D. Hadtáp szolgálat.	Személyirányító szolgálat	
	Tábori postaszolgálat	
	Katonai közigazgatási szolgálat	
	Katonai igazságszolgáltatási szolgálat	
	Tábori rendőri, egészségügyi rendőri és kémelhárító szolgálat	
	Egyéb hadtápszolgálat.	

A seregvonaton*) belül a fogatolt vonat-
szolgálatot a fogatolt vonatcsapat, a gépkocsizó vonat-
szolgálatot a gépkocsizó vonatcsapat látja el. Az élel-
mezési csapat az élelmezési, az egészségügyi csapat az
egészségügyi szolgálatot látja el. Ezek a csapatok a szol-
gálati ágakhoz tartoznak.

a) A katonai lelkészek parancsnokaikat a csapat

*) Seregvonat a seregtestek vonatja és intézetei.

erkölcsi erejének fenntartásában támogassák. Istentisztelet megtartására, de egyéni lelki vigaszra is a lelkész használjon ki minden alkalmat. A sebesülteknek és betegeknek lelki megnyugvást nyújt, a hősi halottakat végtisztességben részesíti és a hátramaradottakkal is kapcsolatot tart.

b) A szállítószolgálat hivatása a csapatszállítás és az utánszállítás (anyagszállítás) lebonyolítása; a szállítóeszközök megszervezése, üzembehelyezése, karbantartása, utánpótlása; a szállítónalak (vasutak, utak) karbantartásának, kibővítésének irányítása; vasutaknál e munkák végrehajtása is.

c) Az ellátószolgálat hivatása a hadsereg mindenemű anyagi szükségleteinek biztosítása és kielégítése, az egészségügyi és állategészségügyi szolgálat ellátása, anyaggyűjtés.

d) Hadtápszolgálat.

A személyirányító szolgálat hivatása a katonai személyforgalom lebonyolítása a hadműveleti területen, továbbá a hadműveleti terület és az anyaország közt.

A tábori posta hivatása hivatalos és magánküldemények továbbítása az anyaországból a működő sereghez és megfordíva.

A katonai közigazgatás a hadműveleti területre terjed ki.

A katonai igazságszolgáltatás hivatása az igazságügyi eljárás gyors elintézése, amint az a törvényekbe iktatott határozványokkal összeegyeztethető.

A tábori rendőri, egészségügyi rendőri és kémelhárító szolgálat feladata a hadrakelt sereg körleté-

ben a rend fenntartása, a kémkedés meggátlása, a merény-
letek elleni oltalmazás, az ellenséges érzelmű lakosság
fékmentartása ; ragályos (tömeges) betegségek és állatjárvá-
nyok megakadályozása és leküzdése.

Az egyéb hadtáp szolgálat: polgári munka bizto-
sítása, átvonuló szállítmányok szállásának biztosítása,
hadifoglyok és menekültek ügyeinek intézése, kultur-
intézmények stb. őrzése és ellenőrzése stb.

A hadtápszolgálat ellátásának súlya a hadtápcsapa-
tokon és a tábori csendőrségen nyugszik.

VII. FEJEZET.

A harc.

1. §. Általános elvek.

A harc jellegzetessége szerint **mozgóharc** vagy **állásharc**. 1.

Mozgóharcban az erkölcsi fölény és a jó vezetés jobban érvényesül, mint állásharcban. Gyors döntést csak a mozgóharc hozhat. Ezért igyekeznünk kell, hogy ezt minden eszközzel fenntartsuk.

A H. Sz. e helyen csak a mozgóharccal foglalkozik.

Csatával kényszerítjük ki hadászati elgondolásunk érvényesülését. A csata előkészítése, irányítása és eredményének kiaknázása a **h a d á s z a t i v e z e t é s** dolga. Ennek elemei a mozgás (manőver) és a harc. 2.

A korszerű csata hosszú tartamu és részletcselekményekre oszlik.

A csata részletcselekményei az ütközetek, melyek olykor nemcsak térben, hanem időben is messzebb fekszenek egymástól. Az ütközeteknek a csata célja szerint

való előkészítése, végrehajtása és kihasználása a harcászati vezetés feladata.

A csatát az erőknél és az anyagnak gyors elhasználódása jellemzi. Ezeknek folytonos utánpótlása elsőrangú kötelesség.

A csata hadászati célját a fővezérség állapítja meg. Ennek elérésére szabja meg az alárendelt hadseregeknek (önálló hadtestnek) a csatában való feladatát.

E feladatnak szellemében rendeli el a hadsereg (önálló hadtest) parancsnokság a csatához vezető mozdulatokat és szervezi részleteiben a csata ütközeteit, melyeket a hadtestek és a hadműveleti egységek vívnak.

3. A harc közvetlen célja az **ellenség megsemmisítése**. Erre nagy és kis viszonyokban is mindig törekednünk kell.

Az ellenség megsemmisítésének alapfeltétele a **meglelés**, amelynek fő eleme a **gyorsaság** és a **mozgékonyaság**.

Használjuk ki a mozgóharc adta lehetőségeket arra, hogy az **ellenség egyes részeit egymásután megsemmisítsük**.

4. **A harcmódok**: a támadás és a védelem.

Támadással felkeressük az ellenséget, hogy megsemmisítsük. Védelemben megakadályozzuk az ellenség térnyerését, hogy más helyen, vagy később annál nagyobb erővel támadhassunk.

A **védelem** ereje a korszerű tűzfegyverek nagy hatásában rejlik. Jól megszervezett védelemmel többszörös tulerő támadását is visszaverhetjük.

A támadás sikere megkívánja, hogy a támadó a döntő helyen erőinek zömét bevesse és ezzel a védőt meglepje. Ezért erőt mozgékonyan kell alkalmaznia. Minden mozgást rejtünk.

Végleges döntést csak a támadás hozhat. 5.
A számban és felszerelésben gyengébb felet védelemben mindig az a veszély fenyegeti, hogy a túlerő felmorzsolja, mielőtt maga támadásba kezdhetne.

Hogy az ellenséget mozgóharcban megsemmisíthessük, **erőnk zömét, az ellenséget átkarolva, leggyengébb pontja, az oldala és háta ellen kell vezetnünk.** Ez a döntő hely, itt legyünk túlerőben.

Ha az erkölcsi fölény a miénk, egyenlő erővel is, sőt kedvező körülmények közt még gyengébb erővel is, **bekeríthetjük az ellenséget.**

Minél nagyobb kiterjedésben harcolunk, annál inkább kell erőnket a döntő helyen összefognunk és az arcvonal többi részét tudatosan elhanyagolnunk, esetleg olykor csak megfigyeltetnünk. Félmegoldás mindig rossz.

Az ellenség már megszervezett védőállását elvileg kerüljük meg. Csak ha ez nem volna lehetséges, támadjuk meg közvetlenül. 6.

Mozgóharcban nem lesznek már eleve zárt arcvonalak. Ha tehát az ellenség szárnyát nem tudjuk megállapítani, hogy azt átkarolhassuk, nyomuljunk be az ellenséges csoportok közti **h é z a g o k b a** és támadjunk legalább egyes részeinek oldala és háta ellen.

Arcvonalunkat, vagy egyes részeket olykor célszerű **v i s s z a v o n n u n k**, hogy az ellenséget magunk után

vonva mozgásba hozzuk és azután kedvező helyen és időben megtámadjuk.

Végső esetben arcban támadva tervszerű áttöréssel is teremthetünk szárnyat, de ehhez nagy erőre és anyagi fölényre van szükség.

7. Sikertült támadás után az ellenséget kiméretlen üldözéssel kell megsemmisítenünk. A bekerített ellenséget helyezük mielőbb végleg harcon kívül.

8. Rendesen csak a döntőnek felismert helyen támadunk, vagyis ott, ahol az ellenségnek (ellenséges csoportnak) a szárnyát sejtjük. Itt fogjuk össze az erőket az ellenség átkarolására.

Az arcvonal többi részén többnyire védünk vagy pedig halogatóharcot vívunk.

A megtámadott ellenséggel szemben álló arccsoportunknak rendesen alárendeltebb lesz az ereje; ennek körömszakadtáig harcolnia kell, hogy az arcvonal összefüggése megmaradjon. Erre képesíti a tűzfegyverek nagy hatása.

Némelykor helyenkint arcban színtelt támadást is végrehajthatunk. Az erre való törekvés azonban sohase vezessen támadó főerőnk gyengítésére.

Ha az ellenség bennünket védelemre kényszerít, mindent kövessünk el, hogy mielőbb kedvező körülmények közt támadhassunk.

9. A döntés helyétől távolabb eső arcvonalrészekén gyakran csak halogatóharcot vívunk, melynek célja az ellenség feltartóztatása vagy késleltetése. A halogatóharc sikeres végrehajtásától függ sokszor, hogy a döntő

helyen megindított támadásunkkal célt érhetünk-e. Ezért minden csapatnak feltétlenül jártasnak kell lennie a halogatóharcban.

A halogatóharcban — ellentétben a döntést kereső harccal — alkalmazzuk a korlátozott célu és szinlelt támadást és az időleges és szinlelt védelmet. 10.

A korlátozott célu támadás célja az ellenség megtévesztése, esetleg harcászati helyzetünk megjavítása. A szinlelt támadással az ellenséget megtéveszthetjük.

Az időleges védelem célja az ellenség késleltetése; a szinlelt védelemé az ellenség megtévesztése.

A visszavonulást alkalmazzuk: 11.

a) hogy kedvező feltételeket* teremtsünk a támadáshoz (az ellenség törbecsalása),

b) ha harccélunkat nem tudtuk elérni, hogy más helyen kedvezőbb feltételek közt vegyük fel újból a harcot,

c) ha az ellenség sikere erre kényszerít.

A két utolsó esetben igyekezzünk, hogy minél hamarabb visszanyerjük cselekvési szabadságunkat; ezt használjuk fel az ellenségnek újból való megtámadására.

A támadás és a védelem nem mutatja a harc minden részletében tisztán az illető harcmód jellegét. Támadásban átmenetileg helyenként a védelmet is alkalmazzuk, sőt a visszavonulást is (törbecsalás). Viszont védelemben alkalmazzuk a támadást is (ellentámadás). A támadási parancs különben sem jelenti azt, hogy e g é s z arevonulunkon kell támadnunk; a döntő helyen képezett súllyal támadjunk. 12.

A vezetés legyen jártas abban, hogy a harcmódokat a mindenkori helyzetnek megfelelően gyorsan alkalmazza vagy változtassa. Erre a csapatot is nevelnünk kell.

13. Minden harccselekmény legyen **egységes**, a részletharcok legyenek összhangban egymással. Elszigetelt cselekmény ritkán vezet sikerre. Az alparancsnokok cselekedjenek a vezetés szellemében.

14. A **harceljárás** élő erőinknek és harceszközeinknek harcban való alkalmazásának módja. Legyen változatos, hogy az ellenséget újból és újból meglepjük. A harceljárás változatossága azonban sohasem lehet öncél. Nem fordulhat elő, hogy az ellenség meglepésére való törekvés oda vezessen, hogy ne harcoljunk a kedvező döntésig, ha ez elérhetőnek látszik. Ha kell, kiméretlenül vessük be minden erőnket.

Az ellenségnek meglepésre való törekvéseit hiúsítsuk meg ugyancsak harceljárásunk rugalmasságával.

15. Az állandóan fejlődő **műszaki eszközöket** használjuk ki teljes mértékben az ellenség meglepésére, mozgékonyságunk fokozására és az ellenség mozgásának megakadályozására.

2. §. A mozgás és a tűz.

16. A harcot a **lökőerő** dönti el annak ellenére, hogy a harcnak elsődrendű tényezője a **tűzerő**. A tűz feladata támadásban, hogy lehetővé tegye a támadó **mozgását** és védelemben, hogy az ellenség mozgását megakadályozza. A mozgás és a tűz így a legszorosabb kapcsolatba kerül egymással.

Minden eszközzel törekedjünk tűzhatásunk növelésére és az ellenség tűzhatásának csökkentésére.

A tűz hatását nagyban növeli a tűz meglepő volla, az oldalozás és több tűzfegyver tűzének egy célra való összpontosítása. 17.

Az ellenséges tűzhatást — a fedezésen kívül — azzal is csökkentjük, ha a csapatot rendszertelenül a szélességbe és a mélységbe tagozzuk. Ennek mértékét — a szomszédra való tekinteten kívül — az ellenséges tűzhatás és a terepalakulás szabja meg. 18.

Ha erősen a mélységbe tagozódunk, az első lépcső tűzereje gyenge lesz. Támogatására azonban átlövés, esetleg hézaglövés alkalmazásával a hátsóbb lépcsők tűzerejét is felhasználhatjuk, sőt tűzfegyvereiket az első lépcsőbe is rendelhetjük.

Jelentősebb mozgást harcban általában csak akkor végezhetünk, ha megfelelő **tűztámogatásban** részesülünk. A mozgás megindítása előtt minden parancsnok szervezze meg a tűzzel való támogatást a maga hatáskörében. 19.

A küzdelmet végeredményben a mozgás végső kihatása, a közelharc, dönti el. 20.

Messzebb az ellenségtől olykor **ellenőrző tűzfegyvereket** (géppuskát, löveget, üteget stb.) **lesállításba** rendelünk, hogy ezek előnyomuló csapatainkat szükség esetén tűzzel támogassák. 21.

Rejtett tűzfegyvert (géppuskát, más nehéz fegyvert, löveget), mely csak az utolsó pillanatban, megle-

petésszerűen lép működésbe, mind támadásban, mind védelemben alkalmazhatunk.

22. A tűzre és alkalmazására vonatkozó általános elvek.

A tűzértségnek és a gyalogság (stb.) nehéz fegyvereinek főfeladata, hogy **tűzükkel** a gyalogság küzdő egységeit **támogassák**.

A tűzzel való támogatás végrehajtására és a fegyvernemek kölcsönös megértésének biztosítására szolgálnak az alább következő megállapítások:

a) Az ellenség erőit (tűzfegyvereit) tűzzel **lefogjuk**, vagyis az ellenség tevékenységét egy időre meg**bénítjük**, vagy pedig

leküzdjük, azaz megsemmisítjük, szétromboljuk. Ez sok löszerbe és hosszabb időbe kerül, ezért csak ritkán, kedvező körülmények közt hajthatjuk végre.

b) A tűz végrehajtásánál alkalmazunk **tűzrajtaütést**, amely alatt hirtelen megkezdett, rövid, erőteljes tüzet értünk és hosszabb ideig tartó tüzet.

A **tűzősszpontosítás** lehetőleg sok tűzfegyvernek egy célra vagy meghatározott területre egy időben való tüze.

c) A harcászati cél és hatás szempontjából a fenti feladatok elvégzésére a következő **tűznemeink** vannak: **bénító tűz**, **rombolótűz** és **zárótűz**.

A **bénító tűz** az ellenség élő erőinek és harcserkőzeinek megbénítására, esetleg teljesen harcon kívül való helyezésére szolgál. Irányulhat az ellenséges

küzdő egységek, parancsnoksági helyek, figyelőhelyek, tartalékok, összeköttetések, közlekedővonalak, hidak, vasutállomások, felvételező helyek, helységek, stb. ellen is. Rendszertelentül löjünk egyes lövések vagy tűzrajtatütések és tűzősszpontosítás alakjában.

A rombolótűz az ellenség tűzfegyvereinek stb. szétrombolását, elpusztítását célozza.*) Pontos, aránylag lassu tűz, melyhez sok lőszerre és időre van szükség. Mozgóharcban rendszeren közelebbi célok ellen alkalmazzuk.

A zárótűz meghatározott tereprészre előkészített, merev tűz, melyet az ellenséges roham elhárítására közvetlenül arcvonalunk elé fektetünk; alkalmazzuk védőállásunkba betört ellenség elreteszelésére is. A zárótűz időtartamát előre meghatározzuk (legfeljebb 2 perc); gépiesen, jelre vagy rövid figyelmeztetőre löjünk. Szükség esetén újabb felhívásra megismételjük.

A fenti tűznekemhez felhasználjuk a gyalogságnak stb. alkalmas fegyvereit és a tüzérségnek megfelelő lövegeit.**)

d) Tűzrendszer alatt a tűzfegyvereknek határozott célra való felállítását és a nekik kiutalt feladatokat értjük.

e) A tűzterv a tűznek meghatározott feladatra, előre való szabályozása térben és időben.

---

*) Meg nem szállott állásrészekre nem szabad lőni.

***) Közepes ágyúk és nehéz lövegek zárótűzre nem alkalmasak.

3. §. Az erők csoportosítása. Kiterjedés, mélységi tagozás.

23. Az erők csoportosításának alapja a parancsnok szándéka.

A döntő helyen vessük be erőnk zömét, vagyis itt képezzük a súlyt. Az arcvonaltöbbi részén a legmesszebbmenő módon takarékoskodjunk az erőkkel.

A súlyt úgy képezhetjük, hogy még a harc megindulása előtt egyesítjük erőnk zömét a döntőnek felismert helyen és aránylag szűk területen összevont főerőnkkel lépünk harcba. De egyesíthetjük erőinket oly módon is, hogy azok több irányból lépjenek nagyjában egy időben harcba.

Az élő erőkkel való súlyképzést mindig támasszuk alá a tűznek (gyalogság, tüzérség, reptülők részéről) legnagyobbfokú összpontosításával, valamennyi egyéb harceszköznek (harckocsik, vegyi harceszközök, stb.) bevetésével és az anyagi súlyképzéssel is.

Mindezekről a rendszabályoktól csak akkor várhatunk döntő sikert, ha az ellenséget meglepjük.

24. **Kiterjedés és mélységi tagozás.**

Gyakran széles kiterjedésben fogunk előnyomulni. A nagy kiterjedés megkönnyíti az ellenség átkarolását és bekerítését. Ne idegenkedjünk az arcvonaltól fennálló hézagoktól sem, mert azok lehetővé teszik, hogy az oda benyomuló ellenséget oldalba kapjuk és megsemmisítsük. Szomszéd seregtestek és harccsoportok azonban tartsanak összekötetést és a hézagok fölött

lehetőleg tudjanak tüzükkel uralkodni. Megfigyelésükről mindig gondoskodnunk kell.

A kiterjedés és a mélységi tagozás általánosságban függ a feladattól, a szándéktól, a rendelkezésre álló erőktől, a tereptől és az ellenség kiterjedésétől is.

Ahol nem keressük a döntést, ott harcban erőmegtakarítás végett mindig nagy kiterjedést alkalmazzunk. Az arcvonalnak általános összefüggését azonban fenn kell tartanunk.

A hiányzó mélységet pótoljuk mozgékony harc-eljárással (támadásban gyors átcsoportosítások, védelemben ellentámadások).

Túl nagy szélességnél az áttörés fenyeget; ezt bizonyos mértékben ellensúlyozhatjuk a terep leggon- dosabb kihasználásával és a tűzrendszer jó megszer- vezésével. Túl csekély kiterjedésnél az átkarolás veszélye forog fenn. Ez ellen hátsóbb egységeink bevetésével, illetve szárnyunk visszakanyarításával védekezhetünk.

Mély tagozás nagy és huzamos erő kifejtésre képesít. Különösen arctámadásnál és védelemben fontos. Tisztázatlan viszonyok közt ajánlatos, ha átkaroló szárnyunkat is mélyen tagozzuk és kifelé lépcsőzzük.

A kötelékek megóvása érdekében mind támadásban, mind védelemben célszerű, ha egységeinket **szárnyan- ként** vetjük harcba. 25.

Általános csoportosítás harcban.

a) A hadseregnél harcban megkülönböztetünk első lépcsőbeli seregtesteket és esetleg közvetlen tűzér- séget és hátsóbb lépcsőbeli seregtesteket és csapatokat. 26.

b) A **hadtest** csoportosítása hasonló a hadsereg csoportosításához.

c) A **hadműveleti egység** (önálló csoport) harcban való tagozása rendszeren a következő:

gyalogság zöme (olykor tüzérséggel, esetleg harc-

kocsikkal),

tüzérség,

tartalék (gyalogság, gyorscsapatok).

d) Az **alsó vezetésnél** a gyalog harcoló egység rendszeren „küzdő egységekre“ és „tartalékra“ oszlik.

27. A hadműveleti egységen belül harcban a gyalogságból (zöméből) rendszeren **harccsoportokat** alkotunk, melyeket esetleg más fegyvernemekkel is megerősítünk (tüzérséggel, műszaki csapatokkal, harc-kocsikkal). A harccsoport ereje a feladatától és a helyzettől függ.

28. A **tüzérség feladatai és csoportosítása.**

A tüzérségnek harcban **két feladatköre** van:

a gyalogság (stb.) közvetlen támogatása, vagyis a közelebb levő ellenséges részek (élő erők, tűzfegyverek, páncélosjárművek) ellen való hatás és

az ellenséges tüzérség és távolabb fekvő célok ellen való hatás. Távoli célok eredményes lövetése által olykor — aránylag kis lőszerfogyasztással — elejét vehetjük annak, hogy az ellenség erőteljes támadása kifejlődjék.

A tüzérség feladatait rendszeren a tűz összefogásával, egymás után hajtsa végre.

Az ugyanarra a feladatra alkalmazott tütegeket elvileg **tüzércsoportokba** foglaljuk össze.

A tüzérség alkalmazására minden foku parancsnok

hallgassa meg tüzérségi parancsnoka javaslatát, hogy a tüzérség a legnagyobb tűzhatását fejthesse ki.

a) **A hadműveleti egység**en belül (önálló dandár, hadosztály, stb.) elvileg a tüzérségi parancsnok **egységesen** vezeti az egész tüzérséget. Rendesen annyi „támogató üteget (csoportot)” alakítunk, ahány harccsoportunk van. A támogató tüzércsoport — a gyalogsággal (stb.) a legszorosabb összeköttetést tartva — a kijelölt harccsoportot közvetlenül támogatja. A támogató csoport erejét a támogatandó harccsoport ereje és feladata szerint szabja meg a hadműveleti egység parancsnoka. A támogató csoportot elvileg abban a területsávban vonultatjuk fel, amelyben a harccsoport küzd, mert így biztosítható a legjobban az együttműködés. Ha jók a figyelelési viszonyok és az összeköttetés is biztos, egyes lövegeket (üteget) oldalozó tűz elérésére kivételesen oldalt is elhelyezhetünk.

A harccsoport parancsnoka és a vele együttműködő támogató csoport parancsnoka válasszanak elvileg közös harcálláspontot.

A támogató csoportparancsnok legfontosabb feladata, hogy tűzét a harccsoport parancsnoka kívánságának, illetve a gyalogság harcászati helyzetének megfelelően vezesse.

A távolharc feladatok (távolabbi célok és az ellenséges tüzérség elleni hatás) megoldására a hadműveleti egység parancsnoka jelöljön ki külön „távolharccsoportot (üteget)”. Erre a célra alkalmazzunk elsősorban közepes tüzérséget, ha ilyennel rendelkezünk.

A tüzérségi parancsnok kötelessége, hogy bármelyik csoportjának (egyik-másik támogató vagy távolharccso-

port) tüzeit a többi csoport tüzével haladék nélkül megerősíteni tudja.

b) A harccsoport parancsnokoknak **közvetlenül is alárendelünk tüzérséget**: ha a harccsoport önálló feladatot kapott, ha a terep áttekinthetetlen, ha a kiterjedés nagy, ha a harc gyorsan változó részletcselekményekre oszlik (átkaroló csoportoknál, az ellenséges védőállásba való betörés után, üldözésnél; esetleg visszavonulásnál) és minden egyéb esetben is, ha a tüzérési parancsnok a tüzérséget nem vezetheti egységesen. Utóbbi parancsnok azonban akkor is legyen összeköttetésben ezzel a tüzérséggel, hogy szükség esetén bármikor átvehesse a vezetését.

c) A **hadtestparancsnok** közvetlen tüzérségével megerősíti az alárendelt hadműveleti egységek tüzérségét, vagy pedig — ha a hadtest szűk kiterjedése és a helyzet ezt célszerűvé teszi — „hadtest távolharccsoportot“ alakít belőle távoli célok és az ellenséges tüzérség elleni harcra. Ezt és a hadtest távolharccsoportnak fenntartott feladatokat a hadtestparancsnok idejében közölje az alárendelt seregtestekkel és biztosítsa a hadtest és a hadműveleti egységek tüzérége közötti kölcsönös együttműködést.

d) Ha a **hadseregparancsnok** közvetlenül alárendelt tüzérséggel rendelkeznek, ezzel erősítse meg az alárendelt seregtestek tüzérségét. Külön „hadsereg tüzérség“-ként csak kivételesen tartson vissza különleges messzehordó nehéz ütegeket.

30.

A tartalék.

Harc alatt a parancsnok akaratát érvényesítheti: tartaléka bevetésével,

a tűz összpontosításával és fokozásával (lőszertartalék bevetésével) és erkölcsi téren.

A tartalékot harccélunk elérésére használjuk fel. 31.
Elvileg ott vessük be, ahol az ellenség gyenge.

Védelemben minden egységnek lefelé a századig, 32.
támadásban a hadműveleti egységtől lefelé a századig
rendesen minden egységnek legyen tartaléka.

Vannak esetek, amikor tartalékot olykor nem különböztünk ki; pl. támadásban az előcsapatoknál, ha a zöm közeledik; meglepéseknél, hogy egész erőnk egyszerre való bevetésével a hatást fokozzuk, stb.

A tartalékot a kirendelendő parancsnokság után n e v e z z ü k meg (század-, dandár-, hadosztály- stb. tartalék).

A tartalék e r e j é n e k határát az a követelmény 33.
szabja meg, hogy az első lépcsőnek, illetve a küzdő csapatoknak legyen elegendő erejük feladatuk végrehajtására.

A tartalékok nagyobb viszonyokban is lehetőleg egész szervezetszerű egységekből álljanak, hogy önálló harcfeleltetések megoldására is képesek legyenek.

Olykor a tartalékok tűzfegyvereit (tüzérségét) is átmenetileg felhasználhatjuk a küzdő egységek tűzerejének a fokozására, ha idejekorai és zavartalan kivonásukat biztosítani tudjuk.

A tartalék h e l y e a saját szándéktól, a helyzet- 34.
től és a tereptől függ. Mértékadó legyen, hogy a döntés helyén idejekorán alkalmazhassuk, azonban idő előtt veszteséget ne szenvedjen. Felállítási helyét lehetőleg

úgy válasszuk, hogy több irányban könnyen eltolható legyen (útsomópontok).

Szárnyakon a tartalékokat rendszeren lépcsőzzük.

Igyekezzünk a tartaléknak mozgékonyra tételére (szállítás).

35. Minden tartalékkal az a parancsnok rendelkezik, aki azt kikülönítette. A tartalék parancsnoka — ha parancsnokával nincs összeköttetése — válságos helyzetekben, vagy ha a pillanatnyi helyzet úgy kívánja, saját felelősségére is bevetheti a tartalékot, vagy elrendelheti kisebb mértékű helyzetváltoztatását; ezt azonnal jelentse.
36. A tartalék parancsnokának legyen állandó összeköttetése előljáró parancsnokával.
Ismerje részletesen az elől lévő csapatok helyzetét és előrelátható alkalmazásának terepét.
A tartalékoknak külön parancs nélkül is feladatuk az elől lévő csapatok oldalának és hátának biztosítása.
37. Ha a döntés helyét és idejét felismertük, ne habozzunk az utolsó tartalékot is harcba vetni, ha ezáltal a sikert magunkhoz ragadhatjuk.
Súlyos hiba döntő harcban a tartalékokat csak azért visszatartani, hogy velük kudarc esetén még rendelkezeshessünk.
Minden parancsnok óvakodjék attól, hogy tartalékát idő előtt felhasználja vagy felaprózza, pl. a küzdő egységek veszteségeinek a pótlására.
38. Ha tartalékunkat bevetettük, igyekezzünk, hogy mielőbb új tartalékot képezzünk.

Felváltások.

39.

Csapatoknak harc közben való **felváltása** gondosan szabályozott, a részletekbe menő előkészületet és lelkiismeretes végrehajtást kíván.

Támadás közben — különösen megerősített állások ellen való támadásnál — ha támadásunk megakadt és átcsoportosítással akarjuk a támadás súlyát áthelyezni, a csapatok egy részét rendszeren fel kell váltanunk. 40.

Védelemben rendszerint akkor kerül sor a felváltásra, ha hosszabb ideig kell a védőállást tartanunk, vagy ha a védőcsapatok az ellenséges támadástól nagyobb veszteséget szenvedtek.

A felváltás két módja:

41.

a) **Felváltás áthaladással**, amikor támadás (ellentámadás) közben a felváltó csapat a felváltandón áthalad; utóbbi helyben marad és rendszeren tartalékviszonyba jut. A felváltás e módja jól kiképzett, erkölcsileg magas fokon álló csapatot kíván.

b) **Felváltás helyben**, amely felváltási módot támadási szünetek alatt s rendszeren csak éjjel alkalmazzuk. A felváltás elvileg előről hátrafelé történjék; legutoljára az állásban lévő tűzfegyvereket váltjuk fel. Ha nagyon közel vagyunk az ellenséghez és a terep sem kedvező, olykor célszerű, ha a felváltó csapat részei egy hátrább fekvő terepszakaszt szállnak meg, ahol védelemre rendezkednek be. Csak ezután váltjuk fel fokozatosan az előlévő csapatot.

A tűzértséget ugyancsak harcszünet alatt, rendszeren éjjel váltjuk fel. A gyalogság a felváltás alatt se nélkülözze a tűzértség támogatását. 42.

43. A felváltó parancsnokok mindenkor siessenek előre, hogy a helyzetről és a terepről — lehetőleg még nappal — tájékozódjanak és a felváltás részleteit a felváltandó parancsnokokkal megbeszéljék.

A parancsnoklás átadását, illetve átvételét világosan szabályozzuk. A felváltott csapat parancsnoka mindaddig parancsnokol, amíg csapata minden részénél a felváltás be nem fejeződött.

44. Ha felváltás közben az ellenség támad, mind a felváltó, mind a felváltandó csapat az éppen elért helyzetben tartson ki, míg a támadást visszaverték.
45. Különös súlyt helyezünk arra, hogy a tervezett felváltást az ellenségnek el ne áruljuk. Az intézkedések kiadásánál távbeszélőt, rádiót ne használjunk.

4. §. Fegyvernemek együttműködése.

46. Minden fegyvernemnek a közös harcél elérésére szüntelenül és önzetlenül együtt kell működnie.

Az együttműködés alapfeltételei: a helyes alkalmazás, a megfelelő parancsadás és a szüntelen összeköttetés. Mindig számoljunk az egyes fegyvernemek teljesítőképeségének határával.

Pontosan szabályozzuk, hogy melyik parancsnoknak milyen más fegyvernembeli csapatok vannak alárendelve.

47. A közös parancsnok gondoskodjék a gyalogságon és lovasságon kívüli fegyvernemek biztonságáról, ha — mint rendesen — az általános erőcsoportosítás által nincsenek biztosítva. Indokolt esetben a gyalogság (lovass-

ság) tegyen eleget a többi fegyvernem ilyen irányu közvetlen felkérésének is.

5. §. A terep, időjárás, sötétség kihasználása.

A terep a harc előkészítésére, lefolyására és eredményének kiaknázására döntő befolyást gyakorol.

A terep előnyeinek ügyes kihasználása különösen fölüeny létszámú és fegyverzetű ellenséggel szemben fontos.

Minél tagozottabb és fedettebb a terep, annál inkább rejthetjük a csapatot ellenséges repülők ellen és találhatunk fedezést az ellenséges tűzhatás ellen is. Gyakran célszerű lesz, ha felkeressük az erdőket és az áttekinthetetlen terepet, azért is, mert itt jobban érvényesül az erkölcsi fölüeny. Ily terep különösen alkalmas az ellenség oldala és háta elleni meglepetésszerű támadásra; védelemben is alkalmas az ellenség meglepésére.

Az ellenséges tűzhatás csökkentésére a terepet megerősítjük. Ezzel erőt is megtakarítunk. Megkezdett vagy kész terepmegerősítések azonban ne kössék meg a parancsnokot szabad elhatározásában.

A terepmegerősítés ne vonja magára az ellenség figyelmét, tehát mindenkor **alaposan rejtenünk kell.**

Az ellenség mozgását mesterséges akadályokkal, műszaki zárákkal hátráltatjuk.

Az akadályok legyenek tűzzel pásztázhatók. Műszaki zárat úgy is telepíthetünk, hogy általa az ellenséget a céljainknak megfelelő irányba tereljük.

A kedvezőtlen időjárás, (eső, nagy meleg, nagy hideg, stb.) a köd és a sötétség fokozott kö-

48.

49.

50.

51.

vetelményeket támaszt a vezetővel és a csapattal szemben. Ennek dacára, amikor csak lehet, használjuk ki e körülményeket az ellenség meglepésére. Az erkölcsileg erősebb csapat ilyenkor fölényben van. A csapatot azonban erre állandóan nevelnünk és szoktatnunk kell.

6. §. Anyagi gondoskodások.

52. A harcoló csapat harc készségének fenntartására a legmesszebbmenő **anyagi gondoskodások** szükségesek. Különösen a döntő harcok helyén és idején álljon a megfelelő anyag (lőszer, műszaki és híradóanyag, bőséges élelem, stb.) rendelkezésre, ha szükséges, a kevésbé fontos helyek rovására is (anyagi súlyképzés).

7. §. A vonat a harc alatt.

53. A **seregvonat***) rendszerint a csapatoktól függetlenül, önállóan (gyakran éjjel) menetel. Amennyiben mégis a csapatoszlopot követné és a csapatnak harcba lépése várható, idejében — legalább is az ellenséges könnyű tüzérség hatáskörletén kívül, légi figyelés ellen rejtett helyen — meg kell állítani.

A **csapatok ütközetvonata** megfelelő távközzel követi a csapatot, hogy harc közben mindig — különösen lőszerpótlás céljából — kéznél legyen.

---

*) Harcban rendszerint itt lesz a csapatok eleség- és málhavadója is.

VIII. FEJEZET.

A támadás.

1. §. Általános elvek.

A támadásnál célként mindig az ellenség 1.
megsemmisítése lebegjen szemünk előtt.

Támadjunk már eleve merészen és mindig teljes
eréllyel. Ha a támadást jól megszerveztük, sikerülnie kell.

Harcba, hacsak lehet, pihent csapattal lépünk. 2.
A csapat rendelkezék elég erővel ahhoz, hogy a táma-
dás minden mozzanatát az üldözést bezárólag, ered-
ményesen végre tudja hajtani.

A támadás erejével (tűz- és lökőerő) és irányá- 3.
val hat.

A támadás **ereje** akkor érvényesül igazán, ha a
döntő ponton helyi túlsúlyt sikerül teremtenünk. Ezért
a főerőt mindig ott vessük be, ahol a döntést keressük.
Így alakul ki a támadás **súlya**. A támadás súlyát nö-
veli a támadás egységessége, melyet elérünk, ha a
részletharcok összhangban vannak főerőnk támadásával

és ha valamennyi fegyvernem a legszorosabban együttműködik.

A **támadási irány** helyes megválasztásával erőket pótolunk, sőt kisebb erővel is döntő eredményt érhetünk el. A támadás iránya legyen meglepő és a támadás érje az ellenséget váratlanul. A meglepés mozgékonyt és láthatatlanságot követel.

Egy vagy több irányból támadhatunk.

4. Az ellenség legérzékenyebb része az oldala és különösen a háta; támadásunk iránya tehát ide vezessen, azaz mindig törekedjünk **átkarolásra**.

Ha átkarolásunk csupán az ellenség szárnyát érné, igyekezzünk, hogy legalább tartalékainkat az oldalába és hátába vessük be.

A rendelkezésre álló gyorscsapatainkat elvileg alkalmazzuk oldal- és háttámadásra.

Meglepetően fellépő kis átkaroló osztagoknak is nagy hatásuk lehet.

Az ellenség **bekerítése** vezet a legnagyobb eredményre. Ehhez rendszeren az ellenség mindkét oldalát kell átkarolnunk és azt hátba is kell támadnunk.

Az átkarolást (bekerítést), ha csak lehet, kezdettől fogva készítsük elő úgy, hogy már a csapatok menet- (szállítási) iránya az ellenség oldalába és hátába vezessen.

De gyakran az átkarolásra rendelt erőinket magán a harcmezőn kell eltolnunk; ez esetben a siker előfeltétele a legszigorúbb titoktartás és rejtőzés. Erre legtöbbször a sötétséget használjuk fel és nagy menetteljesítményeket kell követelnünk. Nagyobb eltolás után

a támadás megindítása előtt (vagy esetleg eltolás közben) adjunk a csapatnak, hacsak lehet, legalább néhány órai pihenőt.

Ha nyilvánvaló, hogy az ellenséget nem karolhatjuk át, használjuk ki az egyes csoportjai között lévő hézagokat, hogy legalább részeinek oldala és háta ellen fordulhassunk.

5.

Ha ez sem lehetséges és az ellenséget erőnk átcsoportosításával sem kerülhetjük meg, olykor erőnk egy részét visszavehetjük, vagy egész erőnkkel is visszavonulhatunk abból a célból, hogy az ellenséget mozgásba hozva tehetőséget teremtsünk átkarolására. Ebben az esetben igyekezzünk arra, hogy gyengébb részünk az ellenséget maga után vonja olyan irányba, hogy a rejtve együtt tartott főerőnkkel oldalába és hátába támadhassunk (törbecsalás).

Aruban csak a legvégsőbb esetben támadjunk. Arctámadással ugyanis rendszeren nagy veszteségek mellett csak az ellenség visszaszorítását érhetjük el. Áttöréséhez legtöbb esetben nagy erőbeli és anyagi fölény szükséges. Áttörés után támadjunk az ellenségnek egyik vagy mindkét megnyílt oldalába.

6.

Még arctámadásnál is a kisebb egységek részlet-harcuk közben használjanak ki minden lehetőséget az átkarolásra.

Átkaroló támadásnál főerőnk képezze az átkaroló csoportot. Minél gyengébb erőt vessünk be arccsoportként az ellenséggel szemben, hogy

7.

előnyomulását megakadályozzuk vagy esetleg a nekünk megfelelő irányba tereljük.

Arccsoportunknak nehéz feladatát a legnagyobb körültekintéssel és kitartással kell végrehajtania. Helyenként a terep előnyeit legmesszebbmenően használja ki szívós védekezésre. Máshol mozgékonyan kell védekeznie; helyenként kitér, hogy az őt követő ellenségen rajtaüssön. Ismét máshol színlelt támadást hajt végre. Tévesse meg az ellenséget, nagyobb erőt színelve, pl. erős előcsapatok kiküldésével, a gyalogsági (lovassági) nehéz fegyvereknek és a tüzérségnek mozgékony alkalmazásával. Mindenesetre tartsa fenn az arcvonal összefüggését, hogy az átkaroló csoport döntő támadása eredményes lehessen. Feladata végrehajtásának előfeltétele, hogy szoros érintkezésben legyen az ellenséggel.

Átkaroló csoportunk előbb-utóbb ellenséges erőkre fog találni, Mihelyt ugyanis az ellenség átkaroló szándékunkat észreveszi, csapatokat fog velünk szembe vetni. Ezeket rendszeren erőlyesen, késedelem nélkül kell megtámadnunk, mert nem volt idejük a védelem rendszeres megszervezésére; a küzdelem tehát itt találkozóharc jellegű lesz. Minél mélyebben és meglepőbben talál átkarolásunk az ellenség oldalába és hátába, annál kevésbé lesznek hatásosak ellenrendszabályai.

Átkaroló csoportunkat az ellenségnek hátsóbb lépcsőiben levő csapatai a maguk részéről is átkarolhatják. Ezért tisztázatlan viszonyok közt célszerű, ha átkaroló szárnyunkat mélyen tagozzuk, kifelé lépcsőzzük és emellett minden irányban való felderítésünk folytonosságáról gondoskodunk.

Tartalékunkat ne vessük be az arccsoport meg-
erősítésére.

Az ellenségnek arcban való esetleges előretörése 8.
ne állítsa meg átkaroló erőinket, hanem inkább ser-
kentse erőteljesebb támadásra, nehogy az ellenség arc-
ban döntő eredményt érjen el átkarolásunk érvényesü-
lése előtt.

Oldalunkat és hátunkat ne féltsük 9.
túlságosan. Ellenséges átkarolás ellen beható felderítésen
és biztosításon kívül a tartalékok lépcsőzésével védekez-
hetünk. Gyakran célszerű lesz, ha az ellenség átkaro-
lása ellen elébe küldött kisebb erőkkel, esetleg gyors-
csapatokkal, támadólagosan védekezünk.

Ha arcban kell támadnunk, a támadás súlyának 10.
kiválasztására elsősorban a terep mértékadó. A súlyt
oda helyezzük, ahol az ellenséges csoportosításban a
terep szerint gyenge pontokat sejtünk, ahová jó figyelés,
összefogott, lehetőleg oldalozó tűzhatás, fedett meg-
közelítés lehetséges vagy ahol bizonyos tereprész birto-
kunkba jutása az egész ellenséges ellenállás megrendí-
tésével kecsegtet. Ott támadjunk, ahol az ellenség azt
nem várja.

Támadó csoportjainkat annál mélyebben kell
tagoznunk, minél erősebb az ellenség védelme.

Az alárendelt egységeknek támadási céljukat ha- 11.
tározottan adjuk meg. Ez legyen összhangban erejükkel,
vagyis tudják elérni tartalékuk bevetésével.

Minden támadást készítsünk elő. Az elő- 12.
készítés beható felderítésből, a fegyvernemek együttmű-

ködésének biztosításából, a tűzrendszer megszervezéséből és az anyagi ellátás biztosításából áll. A támadás előkészítése ne történjék a támadás idejekorai és lendületes végrehajtásának rovására.

13. A **kiterjedést** a feladattal, a támadási céllal és iránnyal, a kiterjedés nagyságának számokban való megadásával vagy harcávokkal szabályozzuk.

A kiterjedés a mindenkori helyzettől függ. Általános támpontul szolgálhat, hogy a súlyterületen küzdő zászlóalj kiterjedése 500—1000 m lehet; arccsoportban (nem döntő helyen) alkalmazott zászlóalj pedig 2—3 km szélességben is harcolhat.

14. Szorosabb kötelékben adjunk egységeinknek **irányt**. Ezt általánosságban be kell tartani; a szomszédot semmiesetre se akadályozzuk mozgásában. A kiterjedést méter-számokban szabhatjuk meg.

Ha szűk területen sok csapatunk támadna, a mozgás összhangjának biztosítására célszerű **iránycsapatot** megjelölnünk. Támadás alatt a leginkább előrejutott csapat az iránycsapat.

Nagyobb viszonyok között, kivételesen már a zászlóalj részére is, **harcávokat** jelölünk meg, azért is, hogy a harcfelderítés és biztosítás hézag nélküli legyen. A harcávot azonban semmiesetre sem kell hézag nélkül csapatokkal kitölteni.

15. A támadás megkezdésének **időpontja** a helyzettől függ. Ne indítsuk meg támadásunkat sematikusan, csak reggel. Ne halasszuk el, vagy ne hagyjuk abba a támadást csak azért, mert az éjtszaka közeledik.

A támadás végrehajtása közben is legyünk mindig rugalmasak és állandóan törekedjünk az ellenség megépésére. Les, cselvetés, törbecsalás, gyors átcsoportosítás az ellenségnek támadás közben felismert gyenge pontjai ellen, stb. eredményesen alkalmazhatók lesznek, különösen kisebb viszonyokban. A mesterkéeltséget kerüljük. Az alparancsnokok kapjanak egyszerű és határozott feladatokat. Fődolog a támadás lendülete.

Meglepetések ellen viszont készüljünk fel azzal, hogy már eleve számolunk ilyenekkel és előre átgondoljuk az ellenrendszabályokat.

Minden parancsnok alkossa meg **támadási tervét**, ha ehhez már elég alappal bír. A támadási terv általában magában foglalja:

a támadás súlyterületének és időpontjának meghatározását;

a harccsoportok feladatalának, erejének, támadási céljának (irányoknak, harcsávoknak) megállapítását;

a tüzérség csoportosítását és feladatát;

páncélosjárművek és repülőberők közreműködését;

a tartalék megjelölését.

A támadó intézkedés tartalma általában:

tájékoztató, a parancsnok benyomása, akarata (szándéka);

az egyes harccsoportok parancsnoka, csapatrendje, feladata (a támadás súlya, támadási cél);

a támadás időpontja;

irány (harcsáv, kiterjedés);

a tüzérség csoportosítása, feladata;

páncélosjárművek és repülőberők közreműködése;

a tartalék parancsnoka, éreje, helye ;
 felderítés, biztosítás ;
 légvédelem ;
 az ellenség megtévesztését célzó rendszabályok ;
 harcálláspont ;
 összeköttetés és híradás ;
 anyagi ellátás.

19. **A hadsereg-** (önálló hadtest-) **parancsnok** a támadó csatához már a menet (szállítás) elrendelésével a szándékának megfelelő területre irányítja az alárendelt seregtesteket.

Közelebb az ellenséghez — felhasználva a hadászati felderítés eredményeit — meghatározza az alárendelt seregtestek feladatát (támadás, a támadó csata keretében való védelem vagy halogatóharc); elrendeli az esetleg még szükséges és lehetséges mozdulatokat; megszabja a közvetlen alakulatok feladatát, illetve felosztja ezeket a seregtestekre a támadás súlyának megfelelő módon.

A helyzet fogja megszabni, vajjon valamennyi seregtestet az első lépcsőben alkalmazza-e, vagy pedig hátsóbb lépcsőben visszatart-e erőket.

A hadseregparancsnok igyekezzék minél nyomatékosabban az ellenség hátsó összeköttetései és után szállítási vonalai ellen hatni.

20. **A hadtestparancsnok** a kapott feladatnak megfelelően vezeti az alárendelt hadműveleti egységeket (csoportokat).

A hadtestparancsnok megállapítja a támadás súlyát és ennek megfelelően az alárendelt egységek feladatát

(támadási célját), intézkedik a harcászati felderítés kiegészítésére, a hadtest tűzérség és a többi közvetlen alakulat alkalmazására. Gondoskodik, hogy az alárendelt seregtestek (csoportok) harca összhangban legyen egymással. Ha szükséges, tartalékot tart vissza támadási céljainak elérésére.

A hadműveleti egység (csoport-) parancsnoka 21.
a kapott feladat alapján megalkotja támadási tervét, amely szerint csoportosítja alárendelt csapatait (harc-csoportok, tűzérség, tartalék), a támadás súlyának megfelelően. Támadó intézkedését úgy adja ki, hogy a támadáshoz szükséges előkészületek megtételére meg legyen a csapatnak a szükséges ideje.

A támadásnak két **fajtáját** különböztetjük meg: 22.
támadás találkozójárcban,
támadás védelemhez berendezkedett ellenség ellen.

2. §. A támadás végrehajtása találkozóharcban.

Ha mindegyik fél előnyömul, **találkozóharc** keletkezik. 23.

Törekedjünk elvileg találkozóharcra, mert itt az erkölcsi fölény a legkönnyebben egyenlítheti ki a nagyobb számot.

Találkozóharcban gyors elhatározással és a támadásnak minden körülményességtől ment erőteljes végrehajtásával már kezdettől fogva ragadjuk magunkhoz a kezdeményezést, keresz-

tezzük határozott cselekvéssel az ellenfél szándékát és tegyük függővé magatartását saját cselekvésünktől.

24. Az ellenséggel a felderítő csapatok veszik fel az é r i n t k e z é s t. Ezt állandóan fenn kell tartanunk, hogy az ellenség magatartásáról mindenkor tájékozva legyünk.

25. Ha már eleve nem menetelünk több oszlopra tagolt széles csoportosításban, az ellenséges tűzéség hatáskörletéhez érve, a szükséghez képest (nyílt terepen, nappal) csapatainkat sz é t b o n t a k o z t a t j u k, vagyis több kisebb oszlopot alakítunk. A szétbontakozást az oszlopparancsnok rendelje el.

A hadműveleti egységen belül, ha parancsnokának már eleve támpontja volna erőinek alkalmazására, akkor a szétbontakozás módját ennek megfelelően ő rendelje el.

Az alosztályokat tartsuk lehetőleg sokáig együtt. A menet legyen folyamatos. Mindegyik kis oszlop parancsnoka gondoskodjék a szükséges biztosításról is (rendesen csak közelbiztosításról).

26. Az egyes oszlopok könnyen jutnak abba a helyzetbe, hogy önállóan kell cselekedniök. Ilyenkor tartsák szem előtt az egész egység parancsnokának eredeti szándékát.

27. Minden oszlop (menetcsoport) elővédjének az a célja, hogy főcsapata számára kedvező feltételeket teremtsen a harchoz.

Az oszlop (menetcsoport) parancsnoka vagy már a menet megindulásakor, vagy később az ellenséghez közeledve, határozott feladatot adjon az elővédnek.

Ez a feladat az egész oszlop (menetcsoport) feladatától függ. A szóbanforgó oszlop ugyanis:

lehet átkaroló csoport vagy arccsoport vagy ezeknek része;

támadhat arcban;

minden esetben önálló vagy pedig kötelékben lehet.

Az elővéd feladata ennek megfelelően különböző lesz.

Lehet:

bizonyos tereptárgy vagy terepszakasz elfoglalása és megtartása abból a célból, hogy a főcsapat az így biztosított területen támadáshoz fejlődhessék;

az ellenség feltartóztatása védelem, esetleg szinlelt támadás által, míg a főcsapat átkarol;

az ellenségnek céljainknak megfelelő irányba való terelése, esetleg visszavonás által is (törbecsalás).

Az elővéd minden esetben biztosítsa a tüzérségi figyelés számára fontos tereppontok birtoklását.

Ha szükséges, a **hadműveleti egység parancsnoka** általánosságban (esetleg már kezdettől fogva) szabályozza az egyes oszlopok (menetcsoportok) elővédjeinek magatartását.

Az elővédnek (elővédzömnek) harcbalépésekor megszűnik az elővéd jellege és az ezzel kapcsolatos elnevezések. Ilyenkor az elővéd már küzdő egységet (harcsoportot) alkot. 28.

A volt elővédek (elővéd) harcát **tüzérségük** támogatja. Az ellenségtől távolabb az elővédtüzérség részei 29.

lesállást foglalnak, majd az egész elővéd-tüzérség széles arcvonalon vonul fel támogatásra.

Hadműveleti egységnél (csoportnál) a tüzérségi parancsnok javasolja azt az időpontot, amikor a volt elővéd-tüzérség parancsnoksága alá lépjen.

30. Minden oszlop (menetcsoport) **főcsapata** az elővédje mögött (szélbontakozva) folytatja menetét. Ha átkarolásra eltoljuk, késedelem (megállás) nélkül küldjön ki kisebb elővédet, vezesse be a felderítést és egészítse ki a közelbiztosítást.

31. A **hadműveleti egység- (csoport-) parancsnoka** — a felderítés és az elővédek előlő részeinek harca alapján — már korán alkossa meg támadási tervét és irányítsa az egyes oszlopokat (menetcsoportokat) a megfelelő területre, anélkül, hogy a helyzet további tisztázására várna.

32. A **támadási terv** a feladat és a helyzet szerint különböző lesz. Elsősorban mértékadó a saját szándék és a terep. Az ellenségről ilyenkor rendszeren még csak hézagos hireink lesznek, mert az is mozgásban van. Ha azonban részletes hirekre várunk, biztosan elkésünk.

a) A helyzet sokszor a legnagyobbfoku gyorsaságot követeli meg; minden körülményesség a gyorságban rejlő előnyök elvesztését jelentené.

Ilyenkor a hadműveleti egység zöme — most már harccsoportokra tagozva — oszloprendszere elővédjein keresztül, illetve azok hézagain át rendszeren **menetből** a z o n n a l t á m a d, amint az egyes részek a harcmezőre beérkeznek.

E támadás rendszeren ugyancsak előnyomuló ellenséges erőkkel találkozik szembe.

b) Más esetben a helyzet a hadműveleti egység zömének váratlan irányából és váratlan helyen való megtelepedésére teszi lehetővé. A hadműveleti egység parancsnoka ilyenkor gyengébb arccsoportot alkotva, zömét átkaroló csoportként eltolja. Ez történjék minden időveszteség nélkül.

Mind az arccsoport, mind az átkaroló csoport egy vagy több harcsoportot alakíthat.

c) Ha az ellenség a felfejlődésben bennünket megelőzött és elővédünket erőteljesen támadja, azt vegyük vissza, hogy zömünknek alkalma nyíljon kedvező helyzetből és kedvező terepen az ellenség oldalába vagy hátába való támadáshoz. Ilyenkor rendszeren több idő áll rendelkezésre. Az átkaroló csoportot azért rejtőzve esetleg készenlétebe is helyezhetjük és a készenléti helyről egységesen támadhatunk.

A készenléti helyét lehetőleg úgy válasszuk meg, hogy a csapatok innen már csak egyenesen előre mozoghassanak. A készenléti elfoglalása alatt rendszeren szükséges, hogy a készenléti behelyezést külön biztosítsuk. Ne hívjuk fel rá az ellenség figyelmét!

A tüzérség alkalmazása a hadműveleti egység (csoport) zömének alkalmazásától függ. 33.

Mivel találkozóharcban döntő az ellenség megelőzése, ez az elv nyilvánuljon meg a tüzérség alkalmazásának egyes mozzanataiban is. Hogy ezt elérhessük, a tüzérségnek erősen előre kell felzárkóznia és felderítését előrelátóan kell megszerveznie.

A főcsapat (főcsapatok) szétbontakozásakor legalább zászlóalj erejű oszlopokhoz (csoportokhoz) rendszeren osszunk be támogatásukra tűzértséget is. A tűzértségek önállóan való menetelését kerüljük.

Találkozóharcban az elővédeknek rendszeren be kell érniök az oda beosztott tűzértséggel.

Az ellenséghöz közeledve, eleinte csak messzehordó tűzértségek érvényesülhet. Ezt használjuk fel, ha célszerű, az ellenség előnyomulásának megzavarására és az ellenséges tűzértségek lefogására. Utóbbi csak akkor lehetséges, ha tűzértségi reptülövel vagy hangmérőkkel rendelkezünk, melyek ez ellenséges ütegeket korán felderítik.

34.

Kötélékben arcban való támadás-kor a **hadműveleti egység parancsnoka** rendelje el az egész tűzértségek csoportosítását a harccsoportképzéssel összhangban. A tűzértségi parancsnok intézkedik a tűzércsoportok megalakítására és haladéktalan felvonulására. A támogatócsoport (üteg) parancsnoka azonnal vegye fel az összeköttetést a tekintetbe jövő harccsoport parancsnokkal. Lehetőleg mindegyik küzdő zászlóaljat legalább egy üteg támogasson közvetlenül. A támogató ütegeket lehetőleg elől helyezzük el.

Ha a hadműveleti egység **z ő m e á t k a r o l**, ennek támogatására erős támogató tűzértséget rendeljünk ki, amely rendszeren az átkaroló csoporttal tolódik el. Az arc-csoport támogatására rendszeren kisebb támogató csoportot (esetleg csak egy üteget) alkalmazunk. Amikor csak lehet, ez a csoport támogassa (oldalozva) az átkaroló csoportot is. A távolharccsoport tudjon lehetőleg mind az arc-, mind az átkaroló csoport elé hatni.

Kisebb átkaroló csoporthoz is rendszeresen osszunk be tüzérséget (egyes lövegeket).

Találkozóharcban a tüzérségnek a gyalogsággal való szüntelen összeköttetése hatványozottan szükséges. Ha ez veszélyeztetve volna, a tüzérség részeit rendeljük alá habozás nélkül a harcsoport parancsnokoknak. A tüzérségnek a tüzérségi parancsnok egységes vezetése alá való helyezése azután a harc folyamán fokozatosan történjék.

A hadtest parancsnok közvetlen tüzérségét már **35.** menetközben is beoszthatja a hadműveleti egységekhez vagy pedig harcbalépésükkor rendeli alá nekik. Ha a helyzetet áttekintheti, esetleg már a harc kezdetén is képezhet hadtest távolharccsoportot.

A gyalogság, mihelyt az ellenség tüze erre kényszeríti, harcalakzatba megy át; ha készenlétből támad, a készenlét helyéről rendszeresen már harcalakzatban indul meg. **36.**

A harc súlya a gyalogságon nyugszik. Minden más fegyvernem elsősorban őt támogatassa. **37.**

A tüzérség elsősorban hivatott arra, hogy a gyalogságot a támadás minden mozzanatában állandóan támogassa. A gyalogság előnyomulása közben fogja le az ellenséges tüzérséget és tűzfegyvereket, törjön utat a gyalogságnak és akadályozza meg az ellenség mozgását. A tüzérségi tüzet az ellenség ama részeire (tűzfegyvereire, figyelőire) összpontosítsuk, amelyek gyalogságunk előrejutását a leginkább akadályozzák.

A harckocsikat a döntés helyén vetjük be vagy a gyalogsággal szorosan együttműködve, vagy

pedig önállóan a gyalogság által megtámadott ellenség oldalába és hátába. A tüzérség a harckocsik támogatására lehetőleg ködlövénnyel vakítsa meg az ellenséges figyelőhelyeket, fogja le (vakítsa meg) a harckocsi elhárító fegyvereket és akadályozza meg ellenséges páncélos járművek beavatkozását.

A repülők a gyalogság támadását alacsony támadással támogatják és közreműködnek az ellenséges támadások kivédésénél is.

38. **A gyalogsági támadás** akkor indul meg, ha a gyalogság tüzefegyverei megkezdhetik a tüzet. Ehhez a gyalogság felfejlődik.

A támadó harccsoportokat szüntelen előretörekvés vezesse. Fűrkésszék ki az ellenség gyenge pontjait és támadásuk súlyát irányítsák ezek ellen, a tüzérség és saját fegyvereik összefogott tüze által támogatva. Különösen az átkaroló csoport támadása legyen lendületes.

A gyalogságnak az ellenséghez való közeledéséhez mérten a tüzérség tüzeit fokozatosan mindinkább arra a területre összpontosítsa, ahol az ellenségre való rátörést tervezzük. A gyalogság mindaddig törjön előre, míg a saját tüzérségi tűz szórása nem veszélyeztetli, sík terepen általában 200—300 m-nyire az ellenség elülső részeitől. A rátörést rendszeren tüzérségi előkészítés előzze meg, amely leginkább csak néhány percig tartó, a rátörési helyre összpontosított erős tűzből (bénító tűzből) áll; ebben vegyenek részt a gyalogság fegyverei is. A tüzérség az előkészítés után a tűzterv szerint, vagy a gyalogság felhívására (távbeszélő, látjel, stb.) helyezze előre tüzeit az ellenség

ama hátrább vagy oldalt lévő részeire — főleg tűzfegyvereire, — melyek a további előretörést akadályozzák. A tűzérési tűz előrehelyezésekor a gyalogság használja ki lendületes előretörésre azt a néhány pillanatot, a míg az ellenség tűzérési tűzünk hatása alól fel nem ocsúdik, majd valamennyi tűzfegyverének teljes kihasználásával maga fogja le az ellenséget s küzdje magát előre a **roham-távolságig**. Ez fektüdjék oly közel az ellenség első részeihez, hogy onnan az ellenségre való rátörés egy lendülettel végrehajtható legyen (50—60 m-re). A roham-távolságig való előreküzdés alatt a tartalékok fokozatosan felzárkóznak és így itt bizonyos **l ö k ő e r ő** alakul ki.

A rohamot találkozóharcban gyakran a legelől **39.** lévő alparancsnokok határozzák el és csak ritkábban a harccsoport vagy a hadműveleti egység parancsnoka. Ezért a tűzérési előkészítést is többször csak az illető gyalogegységet közvetlenül támogató csoport vagy űteg fogja végrehajtani. Így a roham rendszeren **részlet-cselekmények** képét fogja mutatni, amelyeket az egyes részek öntevékenyen, egymáshoz való igazodás nélkül, de egymás példáját követve hajtanak végre. A tűzérési előkészítésre való törekvés sohase vezessen arra, hogy a gyalogság elmulassza a rohamra kedvező alkalmakat.

A rohamozó gyalogság a legnagyobb elszántsággal, a **közelharc** minden eszközével törjön magának utat az ellenségen át.

A rátörés után a tűzérés a gyalogság támogatását oly módon végezze, mint rátörés előtt. Legyen gondja az ellenség ellentámadásainak megakadályozá- **40.**

sára is; ellentámadásra a gyalogság fényjellel is felhívhatja a tüzérség figyelmét. A tüzérség öntevékenyen idejében változtasson előre állást, lépcsőzetesen a gyalogsággal előrelendülve.

Összekötő repülőt ilyenkor eredménnyel alkalmazhatunk a gyalogság helyzetének a megállapítására.

41. A gyalogság további előretörését a támadás eredeti irányában erőteljesen folytassa; az oldalak biztosítása a tartalékok feladata. A támadó harccsoport legközelebbi célja az ellenséges tüzérség legyen. Ha a harccsoportparancsnokok a helyzetet áttekinthetik, a támadási célon túl való öntevékeny előretörésük is indokolt. Ebben az esetben az előljáró parancsnokok fokozott kötelessége, hogy akként intézkedjenek, hogy a tüzérség és a tartalékok az előretörő csapatokat nyomon kövessék.

Ne elégedjünk meg azzal, hogy átkaroló támadásunk az ellenséget megingassa vagy visszaszorítsa, hanem törekedjünk az elért siker legmesszebbmenő kiaknázására. A még rendelkezésre álló erőket irányítsuk mélyen az ellenség hátába, hogy bekerítsük és visszavonulását elvágjuk.

Ha az ellenséget nem keríthettük be, erélyes üldözéssel mélyítsük ki sikerünket.

42. Ha észrevesszük, hogy az ellenség halogatóharcot akar folytatni, ezt a szándékát hiusítsuk meg gyenge pontjain való erélyes előretöréssel.

3. §. Támadás védelemhez berendezkedett ellenség ellen.

A két félnek egymáshoz való közeledésekor az **ellen-ség** olykor beszünteti előnyomulását és **védelemhez rendezkedik be**. Az ellenség a védelemhez berendezkedett, ha **tűzrendszerét** megszervezte. 43.

Olykor az ellenség támadásunkat már eleve **megerősített védőállásban** várja meg. (Ezt sokszor már a hadászati felderítés útján is megtudjuk.)

Ha az ellenség védőállását nem kerülhetjük meg, **indítsuk meg támadásunkat minél előbb**, nehogy az ellenségnek sok ideje jusson védelme megszervezésére. 44.

Támadásunkat azonban a fokozott **tervszerűség** jellemezze, annál inkább, minél több ideje jutott az ellenségnek a védelem megszervezésére.

Törekedjünk arra, hogy a támadás nehézségeit a **meglepés** alkalmazásával csökkentjük. Az ellenséget meglephetjük támadásunk helyével és idejével, az előkészítés módjával és félrevezető rendszabályok alkalmazásával.

Beható felderítés szükséges.

A **hadtestparancsnok** és a **hadműveleti egység parancsnoka** korán és különös gonddal szervezze meg a harcászati felderítést. Idejében kiküldött felderítőrepülők adatokat szerezhetnek az ellenség általános csoportosításáról, főállásának és előretolt állásainak helyéről és kiterjedéséről, nagyobb tartalékairól és a folyamatban lévő erődítési munkálatairól. A légi felderítésben vegyenek részt vezérkari tisztek és a különböző fegyvernemek 45.

tisztjei is. Földi — főképen gyorscsapatokból álló — felderítőszervek a repülőfelderítést részleteiben kiegészítik; fontos az ellenséges műszaki záradnak és a védőállás szárnyainak a megállapítása.

Az iránymérő és lehallgató szolgálatot már korán szervezzük meg.

A tűzermérők munkája fokozott fontosságú.

46. Az előcsapatok feladata az ellenség előretolt erőinek visszavetése, a szoros érintkezés felvétele a főállással és az előterep ama pontjainak elfoglalása, amelyek az ellenséges védőállásba való közelebbi betekintésre módot nyújtanak és amelyek a tűzérési figyelésnek és a tűzérés felvonulásának biztosítására szükségesek. Ha szükséges, e feladatok megoldására képezzünk a gyalogságból, tűzérésből, harckocsikból és műszaki csapatokból álló több kis csoportot, amelyek az ellenséges előretolt támpontokat a hézagokon át oldalba és hátba támadva az ellenséges főállásig előretörnek. Ha az előcsapatok tovább nem jutnak előre, rendezkedjenek be védelemre.

47. Amint a volt előcsapatok az ellenséges főállással felvették a szoros érintkezést, egészítsék ki a felderítést, amely alapot szolgáltat a zöm alkalmazására. A felderítés állapítsa meg a saját és ellenséges figyelőviszonyokat, az ellenséges védőállás részleteit, a támadásra alkalmas területeket; legkésőbb ekkor állapítsuk meg a gyalogság készenlétbehelyezésének és a tűzérés felvonulásának a lehetőségét is. E felderítésben vegyenek részt a különböző fegyvernemek; az eredményt esetleg vázlatokban foglaljuk össze.

A hadműveleti egység parancsnoka és a hadtestparancsnok a maguk eszközeivel mielőbb egészítsék ki ezt a felderítést.

A főcsapatok szétbontakozását is legelőbbször korán kell elrendelni, mert az ellenséges tüzérség a megközelítő utakat már nagy távolságra tűz alatt fogja tartani. **48.**

Ha a repülőfelderítés megállapíthatta az ellenséges főállás helyét és szárnyát, irányítsuk erőnk zömét már eleve a védőállás megkerülésére. Átkaroló csoportunk viselkedjék ilyenkor úgy, mint azt az előző 2. §-ban szabta meg a szabályzat. Igen beható felderítéssel vegyük elejét annak, hogy az ellenség meglephessen bennünket (pl. műszaki zárral). A megkerülést rendszeren éjjel célszerű végrehajtanunk. **49.**

Ha az ellenség védőállását nem kerülhetjük meg (pl. kétoldali kötelékben), arcban kell támadnunk. A támadás végrehajtását az alábbi pontok szabályozzák. **50.**

Ha a támadás megindítására nincs még elég támpontunk, a gyalogság zömét egyelőre rejtve tartsuk vissza az ellenséges könnyű tüzérség leghatásosabb tűz körletén kívül.

A főcsapatok tüzérségét rendszeren már a volt előcsapatok támogatására vetjük be. Az ellenség megszervezett tűzrendszere miatt ez az első felvonulás jobban a mélységbe lesz tagozva. Olykor szükséges, hogy a volt elővédeket támogató tüzérség a főcsapatok tüzérségének eme felvonulása alatt lefogja az ellenséges tüzérséget. **51.**

A végleges tüzérségi felvonulás a támadási terv alapján történik. A tüzérség átcsoportosítását készítsük elő azzal, hogy az új felvonulási területen előre berendezzük felderítő és híradó rendszerét.

52. A támadást mindig **egységesen** indítsuk meg.

A gyalogság zömét, még ha már előbb is volna támpontunk alkalmazására, rendszeren a sötétség leple alatt vonjuk előre a támadási területre. Ezt nappal gondosan készítsük elő.

A gyalogság támadását előzetes **készenlétb** helyezés előzze meg; a készenlét helyét az ellenség meglepése végett rejtőzve és csak röviddel a támadás megindulása előtt foglaljuk el.

A gyalogság készenlétbehelyezését szükség esetén támogassa az egész tüzérség az ellenséges tüzérségnek és a többi tűzfegyvernek lefogásával.

53. - Hogy az ellenség szándékunk felől bizonytalanságban maradjon, a támadás előtt az egész ellenséges arcvonalat foglalkoztatnunk kell. Szinlelt támadásokkal és más megtévesztő rendszabályokkal tereljük el az ellenség figyelmét a választott támadási területről.

54. Ha a gyalogságot nem helyezhettük már eleve egészen elől készenlétbbe, a tüzérség támogatásával (a tüzérségi előkészítés alatt is) dolgozza magát előre, amíg a saját tüzérségi tűz nem veszélyezteti; ott ássa be magát.

55. Az ellenséges védőállásba való **betörést**, illetve a rohamot, **tűzzel való előkészítés** előzze meg. Ezt gondosan elkészített **tűzterv** alapján hajtsuk végre, amelyben a tüzérségnek és a gyalogság nehéz fegyverei-

nek a tüzet pontosan szabályozzuk — összhangban a támadó gyalogság mozgásával. Ilyenkor rombolótüzet és bénító tüzet alkalmazunk, melyet időnként a legnagyobb hevedésre fokozunk. A tűz irányuljon az ellenséges tüzérség ellen és az ellenséges védőállás (betörési hely) ama pontjaira, ahol tűzfegyvereket állapítottunk meg, vagy sejtünk, továbbá figyelőhelyekre, parancsnoksági álláspontokra, tartalékokra stb. is. A tűzterv összeállításánál is gondoljunk az ellenség meglepésére.

A tűztervet, hacsak lehet írásban (vázlat, táblázat), adjuk ki minden ütegnek és támadó zászlóaljnak.

A tüzérségi előkészítést elhagyhatjuk, ha meglepően harcokocsikkal akarunk támadni, vagy a viszonyok alkalmasak arra, hogy az ellenségen éjjel meglepően rajta üthetünk.

A tüzérségi tűznek a tűzterv szerint megállapított előrehelyezésekor a gyalogság küzdje magát előre a rohamtávolságig; a rohamot indítsuk meg lehetőleg meglepően és mindig egységesen. Az ellenséges állásba való **betöréskor** a tüzérség és a gyalogság nehéz fegyverei fogják le az ellenségnek a betörési területre ható tűzfegyvereit.

A betörést harcokocsik és reptűlők is támogatassák.

A rohamot éjjel is megindíthatjuk, ha a viszonyok erre kedvezők. Rendes körülmények közt azonban az egész ellenséges mélységi övön való átküzdés sikere éjjel kétséges. Az éjjeli rohamot azonkívül akkor alkalmazzuk, ha benyomásunk szerint az ellenség megrendült vagy a sötétség lepte alatt esetleges átcsoportosítása vagy visszavonulása várható.

57. A hadműveleti egység tüzésrét a tüzési parancsnok már kezdettől fogva vezesse egységesen.

Ha a hadtest zöme egységesen támad, a **hadtestparancsnok** a tüzési előkészítést tüztervében nagyjában szabályozza (időpont, tartam, esetleg lőszerfelhasználás, tüzermérők alkalmazása).

Ha hadtest távolharccsoport létesült, az ellenséges tüzés elleni harcot célszerűen a hadtest tüzési parancsnok vezeti. A hadtestparancsnok a tüztervében állapítsa meg azt is, hogy a hadtest távolharc ütegeit mikor és melyik alárendelt egységnek bocsátja rendelkezésére a tüzési előkészítés alatt.

Ha a hadtestparancsnok nem képezne távolharccsoportot, az ellenséges tüzés lefogása is (a hadtestparancsnok által megjelölendő területen) a hadműveleti egységekre hárul.

58. A betörés után kezdődik a támadás legnehezebb része: az ellenséges védőövön való átküzdés, amely rendszeren nehéz részletharcok sorozatából áll. A betört erők legyenek mindig készen arra, hogy az ellenség ellentámadásait kivédjék. Minden részleteredményt biztosítani kell a tűzfegyvereknek és tartalékoknak gyors előrevonásával.

A gyalogság — nehéz fegyvereitől (és harckocsiktól) támogatva — minél előbb törjön előre az ellenséges tüzésig. Az épen maradt fészkeket és támpontokat a tartalékok küzdjék le; rájuk hárul az ellenséges védőállás felsodritása is.

A támadás ilyenkor is maradjon lendületes.

Az ellenséges védőövön való átküzdés alatt a harcsoportoknak rendeljünk alá közvetlenül tüzérséget. Ezt már előre szabályozzuk. 59.

A tüzérség tüzét általánosságban fényjelekkel is irányíthatjuk.

Ha a helyzet engedi, vagyis ha az ellenség védelmi berendezkedései még kezdetlegesek, a fent vázolt támadó eljárást olykor leegyszerűsíthetjük, hogy a támadást minél előbb hajthassuk végre. 60.

Megerősített védőállásban lévő ellenségre való támadásnál bőséges anyagi eszközökkel, löszerezéssel és élelemmel való ellátás elsődrendű fontosságú. 61.

Az elfoglalt állást, ha szükséges, gyenge megszállással biztosítsuk, a többi csapatjainkkal minél előbb kezdjük meg az üldözést. 62.

4. §. Üldözés.

Csak magas erkölcsi és harci értékű gyalogság képes az eredményes üldözésre. 63.

Az üldözéssel aratjuk a győzelem gyümölcsét. Csak a lankadatlan és kiméretlen üldözés vezet az ellenség megsemmisítéséhez és a döntő győzelemhez.

Sikerült támadás esetén a csapatnak a győzelmi mámorból keletkező aléltóságát minden rendű és rangú vezetőnek minden eszközzel le kell küzdenie és erélyes cselekvéssé változtatnia.

64. A magasabb vezetés az ellenséges arcvonal mögött mutatkozó jelekből (kiürítés, berakások, vonat hátrairányítása, stb.) rendszeren elég korán tudomást szerezhet az ellenség visszavonulási szándékáról. Ezért mielőbb tegyen meg minden előkészületet olyan erők készenlétbe helyezésére, melyekkel a bekövetkezendő üldözést saját szándékának megfelelő, leghatásosabb irányba terelheti (repülők, gyorscsapatok, páncélos csapatok, műszaki és híradó csapatok, lőszer, anyag, stb.).

A **hadseregparancsnok** megszabja az üldözés célját. A **hadtestparancsnok** az üldözés főirányába új erőket vet be, melyeket már előzőleg helyezzen készenlétbe.

Ha sejtjük, hogy az ellenség vissza akar vonulni, vállalkozások segítségével szerezzünk erről bizonyosságot, hogy nyomban megkezdhezzük az üldözést.

65. A vadász- és bombázó repülőket a visszavonuló ellenséges főerők, tűzéréség, vonatok, műtárgyak, útkereszteződések megtámadására, illetőleg bombázására rendeljük. A felderítő repülők megfigyelik az ellenség visszavonulási útjait és felkutatják az esetleg beérkező ellenséges erősítéseket.

66. Az ellenséggel érintkezésben levő legelőlső csapatok, mihelyt az ellenség visszavonulási szándékát felismerték, haladéktalanul, minden parancsra való várás és fáradtságra való tekintet nélkül, (tartalékok bevetésével) kezdék meg az üldözést.

A harccsoportok (küzdőegységek) feladata, hogy az ellenséget nyomon követve, azt folytonosan megtá-

madják, visszavessék és mindaddig sarkában maradjanak, míg teljes felbomlása bekövetkezik.

A tüzérség a legmerészebb módon vegyen részt az üldözésben. Mivel ellenséges visszacsapások ilyenkor már alig várhatók, ne riadjon attól sem vissza, hogy adott esetben fokozott jármódban a gyalogsági élek előtt is öntevékenyen tüzelőállásba menjen. Így a tüzérség nagy erkölcsi hatást is fejt ki nemcsak az ellenségre, de a saját gyalogságra is. A tüzérség irányítsa tüzét elsősorban a visszavonuló ellenség éleire, fontos közlekedő utakra, hidakra, szorosokra. Messzehordó tüzérséget egészen elől vessünk be.

A harccsoportok öntevékeny üldözését haladéktalanul kövesse a **fervszerű üldözés**. 67.

A **hadműveleti egység parancsnoka** — tartalékának felhasználásával — adjon nyomatékot a legjobban előrejutó harccsoport üldözésének. A kötelékeket csak azután rendezze, ha az üldözés már folyik. A parancsnok maga legyen jól elől, mert jelenléte ott a lendületes üldözés legbiztosabb záloga.

A **hadseregparancsnok** ezenfelül gyorscsapatokból álló seregtesteket, a **hadtestparancsnok** tüzérséggel is ellátott gyors mozgásra képesített **üldöző csoportokat** rendeljen az üldözésre; az előbbiek az ellenséget mindenütt túlszárnyalva, azt **párhuzamosan üldözik**, hogy annak élei elé kerülve bekerítsék; az utóbbiak az ellenség oldalába való támadással, tűzükkel és rajtaütéseikkel azt állandóan zavarják, kifárasztják; az ellenség részeit bekerítik.

Ha az üldözésre szabad irány nem volna, az arc-vonal hézagain át kell előretörni.

68. Ellenséges utóvédek ne térítsék el az üldöző csapatokat az elrendelt iránytól. Ezeket meg kell kerülni, vagy áttörni, hogy az ellenség zömét gyorsan megközelíthessék.

69. Ha az üldözés további folyamán az üldözött ellenség ellenállása annyira megerősödött, hogy a legelűlső üldöző részek azt nem törhetik meg, akkor ezeknek úgy kell viselkedniök, amint azt az elöc s a p a t o k t ó l a támadás kezdetén követeljük.

A csapatok zöme először széles arcvonalon üldöz, óvakodva attól, hogy tömör alakzatban jusson az ellenséges tűzérség tűzébe.

Törekedjünk gyorsan előrejutni; mihelyt lehet, alakítsunk menetoszlopokat. Erőltetett menetekkel nagy eredményeket érhetünk el.

70. Beható felderítéssel védekezzünk az ellen, hogy az ellenség bennünket törbecsalhasson.

71. Üldözés közben az ellenséggel való érintkezést semmi szín alatt sem szabad elveszítienünk.

Az üldözést a sötétségben is meg kell kezdeni, illetőleg folytatni.

Sohase álljon meg az üldözés kényszerítő szükség nélkül egy terepszakasz vagy akadály előtt.

A szándékolt cél, a csapatok erőállapota, a lőszerpótlás és az anyagi ellátás lehetősége fogják eldönteni, hogy az üldözésnek mikor legyen vége.

5. §. A támadás esetleges félbeszakítása; visszacsapások.

Ha a támadás alatt egyes részek vagy egész harcsoportok nem tudnak többé előrejutni, akkor a további támadást egyelőre félbeszakítják. A helyzet szerint azután vagy védelemre rendezkedünk be és erősítések beérkezése után újból támadunk vagy védelemben kitartunk, míg a csatater más részein lévő erők támadása meghozza a döntést, avagy ideiglenesen visszavonulunk, hogy kedvezőbb helyzetből ismét támadhassunk. 72.

A magasabb parancsnokok ilyenkor minél előbb érvényesítsék befolyásukat a harc további menetére.

Ha támadás közben **egyreszereket visszavernének**, ezek kapaszkodjanak meg minél előbb és törekedjenek arra, hogy a tűzérés közbelépésével, tartalékok bevetésével, ismét támadhassanak. 73.

A támadást saját elhatározásunkból is félbeszakíthatjuk, ha döntő sikerrel nem kecsegtet, de kellő átcsoportosítás után a sikert jogosan remélhetjük. 74.

IX. FEJEZET.

Védelem.

1. §. Általában.

Csak azért védünk, hogy más helyen, vagy 1.
később kedvezőbb viszonyok közt támadhassunk.

Ha védelemből támadásba szándékozunk átmenni, ezt idejében elő kell készítenünk. A támadás legkedvezőbb időpontja, ha az ellenség támadó ereje már megtörtött.

Óvakodjunk attól, hogy a későbbi támadásra szánt erőink a védőharcokba keveredjenek.

A védelem célja, hogy az ellenséget meghatározott területen megállítsa, támadó erejét megtörje. 2.

Védelemhez akkor rendezkedtünk be, ha tüzrendszerünket megszerveztük.

Minden egység tartsa meg a rábizott terepet.

A védelem előnyei:

erőt takarítunk meg és időt nyerünk;

tervszerűbben állíthatjuk be harceszközeinket;

szabadon választhatjuk a terepet; ennek megerős- 3.

sítésével az ellenség számbeli fölényét részben kiegyenlíthetjük.

A védelem hátránya:

hogy a harcot véglegesen el nem döntheti és hogy a védő magatartása az ellenség cselekvésétől függ. Ennek ellensúlyozására mielőbb vegyük fel vele az érintkezést.

A felderítés működik éppen úgy, mint támadáskor.

4. **A védőállás megválasztására** a feladat, a helyzet és a terep mértékadó.

Hadászati szempontból elsősorban a hadszíntér földrajzi és közlekedési viszonyai és segélyforrásai játszanak szerepet.

Harcászati szempontból fontos, hogy a figyelmű viszonyok (különösen a tűzéréség részére) kedvezőek legyenek, hogy tűzrendszerünk hézagmentes tüze biztosítva legyen, hogy a védőállásban és mögötte fedetten és jól közlekedhessünk és hogy védelmi berendezéseinket jól rejthessük.

5. A védelem legyen mozgékony és végrehajtásában meglepő.

a) Az előterepen külön célra előretolt csapataink mozgékonyan alkalmazva nehezítsék meg az ellenségnek védőállásunk megközelítését.

b) A védelemnek a támadással való váltakozása állítsa az ellenséget újabb és újabb meglepetések elé. E célból a védőállásban már eleve kijelölhetünk olyan részeket, ahol teljes hézag marad vagy helyenkint az

ellenség nyomásának engedünk, hogy azulán a benyomult ellenséget két oldalról megtámadjuk és megsemmisítsük.

c) Az akaratunk ellenére betört ellenségen üssünk rajta meglepő ellentámadással.

A védőállásnak akkor van értéke, ha az ellenséget támadásra kényszeríti, az ellenség megkerülő kísérletei pedig vagy meghozzák a védőnek az óhajtott időnyereséget vagy kedvező viszonyokat teremtenek arra, hogy támadásba átmelessen.

A védőállást vagy szabadon választhatjuk, vagy harc közben foglaljuk el. Az első esetben a parancsnoknak — a kapott feladat keretén belül — szabad keze van a védőállás megválasztásában. Az utóbbi esetben cselekvési szabadsága gyakran korlátozott; olykor szükséges lehet, hogy védőállásunkat korlátozott célú támadással, vagy az arcvonal (egy részének) visszavételével megjavítsuk.

Előfordulhat, hogy a védőállást az ellenség nyomása alatt — pld. sikertelen támadás vagy visszavonulás esetén — kell kiválasztanunk és berendeznünk. Ilyenkor is tagozzuk erőinket mielőbb a mélységbe.

Ha a védőállást szabadon választhatjuk, először keressük ki a térképen, majd szemrevételezzük a terepen.

A szemrevételezést végezze, ha lehet a hadművelleti egység parancsnoka tüzérségi és műszaki (hiradó) parancsnokával (közlegeik), de az alsó parancsnokok minden esetben.

6.

7.

A szemrevételezés történjék az ellenséges támadási terület szempontjából (kedvező megközelítési és támadási irányok, kedvező gyülekezési helyek, természetes akadályok, stb.) és a saját védőállás szempontjából (figyelő- és tűzrendszer telepítése, rejtési viszonyok, természetes támpontok és fedezékek, természetes akadályok, tartalékok helyei, ellentámadási irányok, stb.).

8. A védőállás mélységi tagozása:

a) A gyalogság fegyvereinek tűzrendszere, a rendszertelenül szélességbe és mélységbe tagozott fészkek és támpontok képezik a **főellenállási övet**. Ez a védőállás főrésze. A fészkek és támpontok azonban nem alkotnak szorosan zárt rendszert, hanem közöttük hézagok maradnak, melyeket műszakilag és keresztműzzel el kell zárunk. A védőállás értékét nem a fedezék tökéletessége, hanem a tűzrendszer helyes felépítése, állandó fejlesztése és a láthatatlanság adja meg.

A főellenállási öv legelűlső, az ellenség felé eső széle a **főellenállási vonal**, vagyis a ki- és beszögelő részeket összekötő képzelt vonal. A főellenállási vonal vezetése biztosítsa a tűzérfigyelőhelyeket és nyújtson lehetőséget oldalozó és keresztező tűzhátasokra; kerüljük az egyenes kiigazodást. Megfelelő ferde vezetésével az ellenséget zsákutcába is terelhetjük.

A tűzfegyverek elhelyezésénél tartsuk szem előtt, hogy

a puska és a golyószóró általában előrefelé hasson, a golyószóró a főellenállási övön belül oldalozva is; a géppuska a közepes lőtávolságokon belül az

oldalozás főfegyvere, a legfontosabb támadási irányokat a nagy lőtávolságokon is uralja;

a gyalogság többi nehéz fegyvere és a tüzérség főképen előrefelé hasson.

b) Ha az ellenség támadását már eleve előkészített védőállásban megvárjuk, a felderítő csapatokon kívül a hadműveleti egység vagy a hadtest parancsnoka toljon előre (visszavonuláskor hagyjon vissza) — lehetőleg gyors mozgásra képesített, de mindig tüzérséggel (egy-egy lövegekkel) is ellátott — csapatokat, amelyek az ellenség megrendítése és késleltetése céljából a védőállás előtti terepen üssenek rajta az ellenség élein, semmisítsenek meg kisebb osztagokat, ejtsenek foglyokat, tévesszék meg az ellenséget a védőállás holléte felől és készítsék nekünk kedvező irányu felfejlődésre. Ha ezt a feladatot a felderítő csapatokra bízónk, csapatrendjüket erre való tekintettel kell megszabnunk.

Az **előretolt csapatok** e harcát műszaki záruk megkönnyíthetik.

Az előretolt csapatok kedvező **előretolt állásban** (esetleg több közbeiktatott állásban) is, védelemre berendezkedve, időlegesen feltartóztathatják az ellenséget. Ezt azonban külön el kell rendelnünk.

E csapatok feladatát és visszavonulását a halogatóharc elvei alapján határozottan szabályozzuk. A védőállásban azután rendszeren tartalékul alkalmazzuk őket.

c) A **harceldőrsök** feladata, hogy a védőállást meglepetések ellen biztosítsák és azt leplezzék. Együttal lehetővé teszik, hogy még egy ideig betekintést nyerjünk az ellenség támadási területének ama részeibe, ahová a főellenállási övből nem láthatunk.

A harcélőrsők a főellenállási vonal elé kiküldött, raj-, esetleg szakaszerejű, olykor nehéz fegyverekkel is ellátott kis csoportok, amelyek védelemre berendezkednek. A főellenállási vonaltól való távolságukat erejük, a terep és az ellenségtől való távolságunk, illetve saját szándékunk fogja megszabni.

A harcélőrsőket a harccsoportparancsnokok rendeljék ki, a szárnyakon a jobb szomszédhoz alkalmazkodva.

A harcélőrsők csak az ellenség nyomása alatt menjenek vissza, vele érintkezésben maradva.

d) A főellenállási öv mögött állítjuk fel a **tartalékok** zömét, rejtett és lehetőleg az ellenséges tűzhatás elől fedett helyen.

e) A védelmet vezető legmagasabb parancsnok válasszon a védőállás mögött egy **hátsó állást** is. Ezt keresse ki a térképen és ha lehet, jelöltesse meg a terepen is. Ez a hátsó állás legyen olyan messze a védőállástól, hogy megtámadása az ellenséget új tűzérési felvonulásra kényszerítse.

9. A főellenállási övet szélességben az alárendelt egységeinknek megfelelő **védőkörletekre** osztjuk.

A védőkörletet az azt megszálló egység után nevezzük meg (hadtestkörlet, zászlóaljkörlet, szakaszkörlet, stb.). Ha nem szervezetszerű egységekből képezzük a harccsoportokat, ezek védőkörleteit nevezzük meg parancsnokuk után, vagy más módon.

A védőkörletek nagyságát a megszálló egység feladata, ereje, a terep és az ellenség várható támadási irányai szerint szabjuk meg. A védelem ügyes megszer-

vezésével el kell érniünk, hogy erők erős kifeszítése se vezessen az arcvonal szétszakadásához. Zászlóaljnak általában ne adjunk 3 km-nél nagyobb kiterjedést.

A védőkörletbeosztás (harcsáv) ne csak a védőállásra, hanem az előterepre és a védőállás mögötti területre is terjedjen ki. A védőkörlethatárokat félreértést kizáró módon jelöljük meg, hogy a csatlakozás és kölcsönös támogatás biztosítva legyen. Mélységi-, gerinc- és közlekedési vonalak ne képezzenek határokat.

Ha az egyes harccsoportok (alsóbb egységek) közt hézagot hagyunk, az érintett egység figyelje meg állandóan a tőle jobbra eső hézagot. A tűzzel való lezárására az a parancsnok intézkedjék, aki a hézag létesítését elrendelte.

A tartalékokat helyezzük el a főellenállási övben és mögötte, védelmi tervünknek megfelelően. A tartalékokat ne a küzdő egységek sűrítésére, hanem elvileg ellentámadásra alkalmazzuk.

10.

A hadműveleti egység tartaléka legyen

a) lehetőleg szervezetszerű (megerősített) gyalogsági egység;

b) ha gyorscsapataink vannak, ezeket ne a küzdő egységhez, hanem a tartalékhoz osszuk be.

Tüzérséget rendszeren csak a hadműveleti egység-nél magasabb kötelékek tartalékához osztunk be.

Az érintkezési határokat minden további parancs nélkül is keresztűz berendezésével és minden zászlóalj (huszárezred) által a jobb oldali határhoz kiküldött (leg-

11:

feljebb szakasz erejű) **kapocstartalékkal** biztosítsuk. Ha ott hézag volna, a kapocstartalékot rendszeren a hézag mögött állítsuk fel.

12. A védőállás főerőssége a gyalogság és a tüzérség által megszervezett **tűzrendszer**.

A **tüzérség** tagozódjék szélességbe és mélységbe, hogy — legalább részeivel — szükség esetén a főellenállási övbe és mögéje is hathasson. A támogató tüzércsoportok a támogatandó harccsoport parancsnokával már a szemrevételezésnél is működjenek együtt.

A főellenállási övben elhelyezett rejtett lövegek csak az utolsó pillanatban tüzeljenek, ha az ellenség rohamra indul, illetve ha páncélos járművei támadnak.

A távolharcűtegek (esetleg a főellenállási vonal előtti terepről is) az ellenségen már nagy távolságon tüzzel rajtaüthetnek. A tüzérség a lehetőség szerint támogassa az előretolt csapatokat is.

Az ellenség félrevezetése és tüzének szétforgácsolása céljából a gyalogság nehéz fegyverei és a tüzérség alkalmazzon **váltóállásokat**, melyekből azonban feladatukat éppen úgy tudják megoldani, mint a rendes tüzelőállásukból. A legelőnyösebb, ha utóbbiból az ellenséges támadás megindulása előtt nem tüzelnek.

13. Védelemben készítsünk elő mindig **tűztervet** az ellenség támadásának megakasztására és rohama visszaverésére.

a) Védelemben a **bénítőtűzet** főképen arra alkalmazzuk, hogy az ellenség támadását letörjük, mielőtt még rohamra indulhatna. Ezért irányítsuk elsősorban az

ellenséges gyülekezőhelyekre; ha az ellenség betört, ezzel semmisítsük meg.

A bénítótűzet arra is használjuk, hogy az ellenséget nagyobb távolságra tervszerűen nyugtalanítsuk és tevékenységét megbénítsuk.

A bénítótűz előkészítésének súlya a tűzérsegen nyugszik; ezt a gyalogsági fegyverek kiegészítik. Ezért a bénítótűzet a tekintetbe jövő területekre — esetleg a főellenállási övben és mögötte is — készítse elő a hadműveleti egység tűzérsegi parancsnoka a tűzérsegi, és ezzel összhangban minden harccsoportparancsnok a gyalogsági fegyverek részére.

b) A zárótűzet a gyalogság készítse elő. A támogató tűzércsoportok ezt egészítsék ki a harccsoportparancsnokokkal egyetértésben. A tűzérsegi parancsnok utalja ki idejében a zárótűzben résztvevő távolharcútegeket is.

Mivel a zárótűz igen merev, könnyen lőszerpazarlásra vezet. Ezért csak végszükségben használjuk. Igyekezünk arra, hogy az ellenség támadása már (esetenkint megszervezett és előkészített) bénítótűzünkben omoljék össze.

A támogató tűzércsoport parancsnokok jelentsék be a tűzérsegi parancsnoknak útegeik zárótűzét, ezt az előbbi bírálja felül és foglalja össze tűztervében; ha kell, gondoskodik egyes területeken a zárótűz megerősítéséről is, a harccsoportparancsnokokkal egyetértésben.

Ha a helyzet már eleve nem engedi meg ilyen tűzterv elkészítését, a harccsoportok és a tűzérsegi támogató csoportok legyenek azon, hogy az együttmű-

ködést részleteiben a megindult harc folyamán mielőbb szabályozzák.

14. Az esetleges „hadtest távolharccsoport“ feladatait és a bénító és zárótűzben való részvételét a hadtestparancsnok szabályozza mielőbb.
15. A védelem nyújtotta előnyök egyike, hogy mindenki teljesen megismerheti azt a területet, amelyben harcolni fog. Erre minden parancsnok fordítson megfelelő gondot.
16. Ellenséges harckocsik elleni védekezés megkönnyítése végett célszerű a védőállást oly terepakadályok mögött választani, amelyek az ellenség részére a harckocsik alkalmazását lehetetlenné teszik vagy megnehezítik. Ahol a harckocsitámadás valószínű, oda készítsük elő a tűzfegyverek zömének tűzősszpontosítását.
17. Minden védőállást műszakilag be kell rendeznünk és meg kell erősítenünk. Ezáltal biztosítsuk az erők fokozott harcképességét, emeljük a védőállás ellenállóértékét.
A terepmegerősítést általában a következő sorrendben hajtjuk végre:
  - a) a figyelőhelyek berendezése és a híradó összeköttetések létesítése;
  - b) a közlekedést és szabad mozgást célzó berendezések (utak, oszloputak, árkok) rejtése, illetve építése (megjelölése);
  - c) az előtérrel műszaki berendezése;
  - d) természetes akadályok kihasználása és mester-

séges akadályok létesítése, akadályokat oldalozó tűzfegyverek tüzelőállásainak megépítése és berendezése;

e) egyéb tűzfegyverek tüzelőállásainak (fészek, támpontok) berendezése úgy, hogy a védőállás előtt a hézag nélküli tűz biztosítva legyen;

f) a főellenállási öv harcfedezékeinek, majd óvóhelyeinek elkészítése;

g) váltó- és színlelt állások építése.

A műszaki megerősítéseket a **hadműveleti egység parancsnoka** szabályozza egységesen és a szükséges eszközöket és anyagot bocsássa rendelkezésre a csapatoknak.

A **hadtestparancsnok** a közvetlen műszaki alakulatokat a szükséghez képest az egyes hadműveleti egységeknek már korán utalja ki.

Az erődítési munkálatokat, ahol lehetséges, a harc alatt is megszakítás nélkül folytassuk.

Terepmegerősítéseket nagyon gondosan rejtsünk, még az állás kiépítésének rovására is. E célból a könnyű fegyvereknél helyenként lemondhatunk a távolabbra való jó kilövésről is. 18.

Oly helyeken, ahol a saját csapatok mozgása nem valószínű, továbbá a védőállás hézagaiban, **műszaki zárásokat** alkalmazunk; ezzel a terepmegerősítést is előnyösen pótoljuk. 19.

Védekezzünk ellenséges **meglepetés** ellen. Az ellenség igyekezni fog védőállásunkat arcban megkerülve oldalunk és hátunk ellen támadni, meglepetés tehát főleg ez irányokból várható. Szervezzük meg ezért a védő- 20.

állásunk oldalába és hátába való figyelést és tűzhatást, valamint biztosítást is. A védőállás szárnyán és oldalában, ha célszerű, létesítsünk műszaki zárat. Az állandó felderítés, főképen a repülőfelderítés, a meglepetés elleni védekezésnek hathatós eszköze.

21. Minden védelemmel megbízott parancsnok (alparancsnok is) készítsen hatáskörének megfelelő **védelmi tervet**, vagyis állapítsa meg, hogyan fogja a védelmet végrehajtani.

A védelmi terv számoljon az ellenség támadási lehetőségeivel és az elhárítás módjával, az ellenség törbecsalásának lehetőségeivel.

Ha futja az időből, a védelem tervszerű lefolytatását az alparancsnokokkal meg kell beszélnünk.

22. **A védőintézkedés** — többnyire részletparancsokban — az alábbiakat tartalmazza :

tájékoztatás, szándék,
felderítés, szemrevételezés,
főellenállási vonal,

csoporthéberítés (parancsnok, csapatrend, védőkörlet-határok, csatlakozási pontok), esetleges külön feladatok (törbecsalás, stb.), védelem súlya ;

előretolt csapatok (parancsnok, csapatrend, feladat, magatartás),

a tűzérség csoportosítása és feladatai (parancsnok, csapatrend, főfeladatok, mellékfeladatok, együttműködés a többi fegyvernemmel ; felvonulási területek),

tűzérségi tűzterv (mellékletként vagy külön),
a harcelőrsők felállítása,

tartalék (parancsnok, csapatrend, hely, feladatok, mely irányú támadásokra készüljön fel),
 magatartás ellenséges betörés esetén,
 a parancsnok harcálláspontja,
 összeköttetés és híradás,
 biztosítás ellenséges gyorscsapatok ellen, harckocsi-
 elhárítás,
 légvédelem, gázvédelem,
 a műszaki terepmegerősítés (műszaki munkák vezetője, munkaerő, eszköz, anyag elosztása; műszaki munkák neme, sorrendje, terjedelme; műszaki zárás; erődítés, rombolás, úthelyreállítás),
 magatartás riadó esetén,
 anyagi ellátás.

A **hadsereg** mozgóharcban ritkán fog tiszta védő csatát vívni. A hadseregpáncsnok megállapítja, hogy mely seregtesteket alkalmazza az első lépcsőben és meghatározza a területeket, melyeknek védelmét rájuk bízta. A védelem súlyát az erők csoportosításával juttatja kifejezésre. Intézkedik közvetlen alakulataival. Megállapítja a tartalékainak feladatát és helyét. 23.

A védőcsata irányítását tartsa kezében.

Idejében készíttesse elő a később tervezett támadást.

Az önállóan működő hadseregnek legtöbbször csak kisebb része fog védeni, míg zöme támad. A hadseregpáncsnok a védelmet végrehajtó seregtesteknek megszabja a feladatukat és szabályozza az összhangot a hadsereg többi részével.

A védelemmel megbízott **hadtestparancsnok** alkalossá meg védelmi tervét a térkép segítségével. Rendesen 24.

a térkép alapján állapítsa meg a főellenállási vonal általános menetét is. Határozza meg seregtesteinek a feladatát (védőkörletüket) és rendelkezék idejében közvetlen alakulataival.

Intézkedjék a védőállás előterepébe előretolt csapatok kiküldéséről, vagy bizza ezt az alárendelt hadműveleti egységeire.

25. **A hadműveleti egység parancsnokának** főgondja legyen, hogy csapatai teljesen felkészülve nézzenek elébe az ellenség támadásának. Ha harc közben megy át védelembe, ezt mielőbb szervezze meg.

2. §. A védelem végrehajtása.

26. Az állások megszállásánál elv legyen, hogy jobb a korábbi, mint az elkésett megszállás. A korai megszállás azonban ne árulja el a védőállást, ne okozzon felesleges veszteségeket és ne akadályozza a megszálló csapatok rugékony alkalmazását. A tüzérség azonnal vonuljon fel, mihelyt felvonulási területe megfelelően biztosítva van.

A csapatok zászlóaljtól (osztálytól) felfelé készítsenek megszálló vázlatot és terjesszék fel mielőbb az előljáró parancsnokságnak. A vázlat tartalmazza a csoportosítást, a tűztervet és a szomszédokkal való kapcsolatot.

27. A tüzérségi tűz megkezdésének időpontját a hadműveleti egység parancsnoka, a gyalogsági tűz megkezdését pedig rendszeren a harccsoportparancsnok szabályozza.

A tűzéréség — ha a helyzet engedi — már hordtávolságának felső határától kezdve késleltesse az ellenség előnyomulását; majd zavarja meg az ellenséges tűzéréség felvonulását és üssön rajta az ellenséges gyalogságon.

Óvakodjunk attól, hogy a tűznek — különösen a gyalogsági tűznek — túlkorai megkezdésével védőállásunkat eláruljuk anélkül, hogy jó tűzhatásra lenne kilátásunk. Gyakran célszerű lesz a tűz meglepetésszerű megkezdése.

Az ellenség nyugtalanítása akkor se szűnik meg, 28.
miután az előretolt csapatok a védőállás előterepét kiterítették. Rendszerint (különösen éjjel) hajtsunk végre kis, jól előkészített, korlátozott célú támadó vállalkozásokat az ellenség támadási előkészületeinek zavarására és felderítés céljából.

A védőcsoportok közötti hézagokba, ha ott a terepet nem figyelhetjük meg (éjjel, ködben, stb.), minden egység a tőle jobbra eső hézagba küldjön ki harcjárőröket felderítésre és ellenőrzésre.

Az ellenséget a védőálláshoz való közeledés közben 29.
elsősorban a tűzéréség és a nagyobb hordtávolságú gyalogsági fegyverek zavarják. Majd kezdjék meg tüzüket fokozatosan a gyalogság többi tűzfegyverei is.

A tűzéréség fogja le az ellenség azon ütegeit, melyek gyalogságunkra a legveszedelmesebbek. Főcélja azonban az ellenséges gyalogság marad; ügyeljen a hátsóbb lépcsőkben előnyomuló ellenséges gyalogság megbénítására is.

A roham elhárításában működjenek közre az összes tűzfegyverek.

30. Végső esetben az ellenség rohamát **elszánt kéztusával** törjük meg.
31. Ha az ellenség részeinek mégis sikerült a védőállásba betörni, az összes tüzfegyverek akadályozzák meg az ellenség befészkelődését és reteszélik el oldalt és hátrafelé.
A támpontok, fészkek, egyes harcosok még bekerítve is a végsőkig küzdjenek. A bekerített részek kitartása a rákövetkező ellentámadás nagyobb sikere szempontjából is szükséges; az ellentámadás viszont hamarosan felszabadítja őket.
32. A betört részeket a betörési hely közelében lévő kis tartalékok, majd — ha ez nem járna sikerrel vagy ha az ellenség nagyobb erővel tört volna be — a harcsoportok tartaléka, **ellentámadással***) semmisítsék meg, vagy vessék ki a védőállásból. Az ellentámadásokat minden fegyvernem, különösen a tüzérség kezdeményezően támogassa.
33. A **magasabb egységek tartalékának** ellentámadását*) rendszeresebben készíthetjük elő. Az ellentámadásnak akkor lesz döntő sikere, ha meglepően a betört ellenség (mindkét) oldala és háta ellen irányul. Ha a tartalék nem állana ehhez megfelelően, kellő időben, rejtve el kell tolnunk. Az ellentámadást rövid, de

---

*) Ezek az ellentámadások az elveszett védőállás viszszerzését célozzák. Ne tévesszük össze ezeket a támadással, melyet a védelem befejezése vagy megszakítása után indítunk meg, hogy az ellenséget döntően megverjük (lásd az 1. pontot).

erőteljes tüzérségi előkészítés után a támadás általános elvei szerint hajtsuk végre.

A magasabb egységek tartalékához, ha lehet, harckocsikat is osszunk be. A repülő k alacsony támadással támogassák az ellentámadást.

A parancsnoklási viszonyokat az ellentámadásnál szabályozzuk világosan. 34.

Ha az ellentámadás sikerrel járt, a helyzet fogja megszabni, hogy az eredeti védőálláson túl folytassuk-e. Erre esetleg már az ellentámadás megindításakor intézkedjünk. 35.

A védőállásnak csak a védő csapat meg nem rendíthető ellenállása adja meg a valódi erejét; senkinek sem szabad parancs nélkül azt a helyet elhagynia, amelynek megvédésével megbízták. 36.

Ha a támadónak sikerült is a védőállásba behatolnia, a harc befejezése után az eredeti védőállás legyen megint a védő birtokában.

Az ellenséges harckocsik leküzdése elsősorban a gyalogsági ágyúk (nehéz puskák) feladata. Ezeket közvetlen tüzellel ható rejtett tüzefegyverként alkalmazzuk. 37.

A tüzérség bénító tüzellel hasson a harckocsik ellen, lehetőleg már nagy távolságra, esetleg repülőfigyelés segítségével, később a harckocsik gyülekezőhelyeire. A könnyű ütegek egy része lehetőleg úgy vonuljon fel, hogy a főellenállási vonal mögé eső minél nagyobb területre közvetlen tüzellel tudjon hatni. A tüzérségnek

a harckocsielhárításban való alkalmazását a tüzérségi parancsnok szervezze meg egységesen.

A harckocsi-támadás elhárításában a reptűlők alacsony támadással hathatósan közreműködhetnek.

Páncélgépkocsi támadások kivédésére mindenkor és minden tekintetbe jövő irány felé készüljünk fel. Feltartóztatásukra tüzrel pásztázott úteltorlaszolások nagyon hatásosak.

Értelemszerűen gondoskodnunk kell ellenséges páncélvonatok elleni védekezésről is.

38. Ha a védelmet a hátsó állásba helyezzük át, idejében tegyük meg erre az előkészületeket. Ha a terep vagy az időjárási viszonyok nem kedvezőek, a védelem visszahelyezése rendszerint csak éjjel lesz lehetséges.

Védelmünknek a hátsó állásba való visszahelyezése után a helyzet sokszor alkalmas arra, hogy a magunk részéről haladéktalanul támadásba menjünk át. Ilyenkor előnyös az is, hogy tüzérségünk teljesen be van rendezkedve (bemérve), míg az ellenséges tüzérséget állásváltatásban, illetve még teljesen be nem rendezkedett helyzetben találjuk.

3. §. Halogatóharc.

39. A halogatóharc célja időnyerés és az ellenség megtévesztése.

A halogatóharcnal nem keressük a döntést; rendszeren túlerőben lévő ellenség ellen alkalmazzuk, hogy szándékának keresztülvitelében megakadályozzuk vagy céljainknak megfelelő irányba tereljük. A halogató-

harc sikeres megvívásával elősegítjük a más helyen való kedvező döntést.

Halogatóharc lehet a feladata vagy az egész egységnek, vagy csak valamely részének. Halogatóharcot vívhatnak az arcvonalunk előtt vagy az arcvonalban alkalmazott erőink (pl. elővéd, előretolt csapatok, arccsoport, utóvéd).

Halogatóharcban rendszeren kevés csapattal, nagy kiterjedésben, meghatározott ideig kell harcolnunk. Az erők hiányát ötletes és váltakozó harceljárással kell pótolnunk. 40.

Halogatóharcban a támadás, védelem és a visszavonulás sűrű váltakozása, a rugalmas és gyors vezetés, a mozgékonyosság, még nagy túlerőben lévő ellenség erejének felörlésére is vezethet, ha a vezetés a részecselekmények közti összhangot fenn tudja tartani.

A harc vezetésére mindig ugyanazok a harcászati elvek mértékadóak, de halogatóharcban a vezetés azért áll más helyzet előtt, mert a végrehajtáshoz alárendeltebb eszközök állnak rendelkezésére. 41.

A halogatóharcnál alkalmazandó széles kiterjedések az erőknek és harceszközöknek a harc gyújtópontjain való együtttartását követelik; az arcvonal többi részén csak igen kis erőt alkalmazunk. 42.

Fontos a nekünk kedvező harcterület kiválasztása. 43.

Műszaki zárok az oldalak biztosítására, hézagok lezárására, gyenge erőkkel megszállt részek erősí-

tésére és az ellenségnek nekünk előnyös irányokba való terelésére ajánlatosak.

44. A rejtőzés és megtévesztő rendszer szabályok különös jelentőséggel bírnak.
45. A gyors csapatok nagyon alkalmasak a halogatóharcra.
46. A halogatóharcban a **támadást és a védelmet egyaránt alkalmazzuk: a támadást korlátozott célú vagy szinlelt támadás alakjában, a védelmet időleges vagy szinlelt védelemként.**

A halogatóharcot vezető parancsnok adjon egységeinek határozott, esetleg — az egység nagyságához mért — hosszabb időre szóló feladatokat. Halogató szándékaról azokat az alparancsnokokat tájékoztassa, akiknek azt megítélése szerint tudniuk kell; máskülönben a végrehajtásra adjon nekik szabad kezet.

47. A korlátozott célú támadás közvetlen célja lehet védelemre alkalmas terepszakasz birtokbavétele vagy pedig csupán az ellenség megtévesztése.

A támadási célok megválasztásánál legyünk figyelemmel arra, hogy a harcot, ha kell, szándékunknak megfelelően félbeszakíthassuk.

Az ellenség térnyerését egyes csoportoknak meglepő irányból jövő, mozgó támadásával is késleltethetjük.

A korlátozott célú támadás végrehajtása a támadás általános alapelvei szerint történjék. A részletharcoknál itt is törekedjünk átkarolásra.

A színlelt támadás célja az ellenség megtévesztése és időnyerés. Támadást színlelhetük kis csoportoknak előredolgozásával, feltűnő forgalommal és más megtévesztő eszközök alkalmazásával. Kerüljük a tűzzel való előkészítés általi színlelést, mert az löszerpazarlásra vezet. Vigyázzunk, nehogy az ellenség megtévesztő szándékunkat már eleve felismerje. 48.

Az időleges védelem célja, hogy az ellenség előnyomulását késleltesse. 49.

Ha az időleges védelem nincs meghatározott területhez kötve, akkor tartóztassuk fel az ellenséget minél hosszabb ideig elől. Ilyenkor rendszeren mélyebb terület áll rendelkezésünkre. 50.

A védelmet a mozgékonyság jellemezze. Széles kiterjedésben, széttagolt csoportokban, az egyes (szakasz-, század-, zászlóalj erejű) csoportok közt kisebb-nagyobb hézagokkal, több egymás mögött fekvő védőállásban egymás után hajtjuk végre, melyekben vagy egész erőnkkel, vagy — lépcsőzetes visszavonulásnál — annak csak egy részével harcolunk.

Az egyes védőállásokat úgy válasszuk, hogy megtámadásuk az ellenséget időtrabló és veszteségteljes előkészületekre kényszerítse. A védőállásoknak egymástól való távolsága a terep, a látási viszonyok, a saját szándék és az ellenség magatartása szerint változó. Áttekinthető terepen elvileg oly távol legyenek egymástól, hogy az ellenség újabb támadási előkészületek megtételére és a tűzérés új felvonultatására kényszerüljön. Az ellenséges tűzérés zömét rendszeren már állásváltotatásra kényszerítjük, ha a védőállást 4—6 km-re hátrahelyezzük.

51. Ha az ellenséget meghatározott területen (terepszakaszban) kell meghatározott ideig feltartóztatnunk, törekvésünk irányuljon oda, hogy az ellenséget minél hosszabb ideig tartsuk távol védőállásunktól, nehogy itt kelljen döntőharcba bocsátkoznunk. Messzire elötolt kis, mozgékony osztagok már a védőállás előtt ügyes magatartással lényeges idővesztést okozhatnak az ellenségnek. Hasonló célból alkalmazzunk messzehordó tüzér-séget is.

52. A főellenállási vonalat úgy válasszuk, hogy kedvező figyelési viszonyokat biztosítson, tegye lehetővé a nagy távolságra való tűzhatást és nyújtson kedvező előfeltételeket a harcnak még nappali félbeszakításához is. Olykor — az ellenség meglepésére — a főellenállási öv egy részét áttekinthetetlen terepen választjuk.

Igen fontos, hogy az ellenséges páncélos járművek elhárítását gondosan megszervezzük; erre már kezdettől fogva legyen gondunk.

53. A csapatok széles kiterjedésben küzdenek; jóval nagyobb kiterjedést is elfoglalhatnak, mint védelemben.

A védőharcot elsősorban tűzzel hajtsuk végre, a tüzfegyvereket tehát osszuk be elől, a lökőerőket pedig alkalmazzuk mozgékonyan, illetve tartalékként.

54. Az időleges védelemnél rendszeren nem egy erős, hanem több kisebb tartalékot képezzünk. Ezek feladata védelmi tervünknek megfelelően különböző lehet. Olykor az ellenség oldala és háta ellen támadva tegyék lehetővé a küzdő részek leválását és a hátrább fekvő

védőállás elfoglalását, máskor a hátrább fekvő védőállást megszállják, mielőtt a küzdő részek az elől lévő védőállást elhagyják. Ha az ellenséget meghatározott területen kell feltartóztatnunk, olykor egy erősebb tartalékot is képezhetünk, hogy ellentámadást hajtson végre, ha az ellenség betört s még nem érkezett el az idő a védőállás elhagyására.

A **tüzérség** zömét rendszeren a széles kiterjedésben küzdő harccsoportoknak rendeljük alá. A tüzérségi tüzet az ellenség késleltetésére nagy távolságokra kezdjük meg. A tüzérséget alkalmazzuk mozgékonyan. Az ütegek (egyres lövegek) változtassanak gyakrabban állást, hogy az ellenséget tüzérségünk erejét illetően megtévezzük. 55.

Az időleges védelem végrehajtása a védelem általános alapelvei szerint történjék. 56.

A színtelt védelem célja az ellenség megtévesztése. E célra csak kevés erőt, de annál több megtévesztő rendszabályt (tűzfegyverek tüzelése több állásból, terepmegerősítések, akadályok, megtévesztő berendezések, stb.) alkalmazzunk. 57.

Halogatóharcnál — akár támadunk, akár védünk — tegyük meg mindig az előkészületeket a harc idejében való félbeszakítására és a visszavonulásra. 58.

4. §. A harc félbeszakítása; a visszavonulás.

A harcot mind támadásban, mind védelemben félbeszakíthatjuk, hogy másutt vagy másképpen ked- 59.

vezőbb feltételek mellett továbbfolytassuk. Ezt **visszavonulással** és erőink álcsoportosításával érjük el.

60. A **tervszerű** visszavonulást alkalmazzuk, ha harc közben arra a meggyőződésre jutunk, hogy a kitűzött harcélrt nem tudjuk elérni és a harcnak az adott körülmények mellett való folytatása csak felesleges veszteségeket okozna.

A **tervszerű** visszavonulást az ellenség törbecsalására is alkalmazzuk. Ilyenkor azért vonulunk vissza, hogy a mozgásba hozott ellenséget mozgása közben váratlan helyről és irányból meglepően megtámadjuk, hogy a harcot ránk nézve kedvező terepre vigyük, vagy rejtett helyen előre lesben elhelyezett erőinknek kedvező feltételeket teremtsünk az ellenség oldala és háta elleni támadáshoz. A visszavonulás irányával vagy több irányba való visszavonulással is megteveszthetjük az ellenséget.

A **tervszerű** visszavonulás későbbi nagy eredményeknek lehet kútforrása, azonban túl nagy területeket ne áldozunk fel.

61. Az ellenség által **kikényszerített** visszavonulásnál is törekedjünk arra, hogy mozdulataink minél előbb **tervszerűen** hajtassanak végre és legyünk készen arra, hogy bármikor megálhassunk és új ellenállást fejtünk ki.

Cselekvési szabadságunkat mindenkor biztosítsuk, illetve érjük el minél előbb és használjuk ki kedvezőbb viszonyok között való támadásra.

62. A visszavonulást csak **önálló feladattal megbízott parancsnok** rendelheti el. Kötelékben az elői-

járó parancsnok jóváhagyását kell kikérnünk. Egy parancsnok sincs feljogosítva arra, hogy feladata ellenére, valamely szomszéd kedvezőtlen helyzetéről nyert hír alapján, visszavonulásba kezdjen. A feladata keretén belül azonban minden parancsnok jogosult csapatai egyes részeinek kisebb mértékű visszavonására, ha ez nem eredményezi a szomszédnál kedvezőtlen helyzet bekövetkezését.

Helyi balsikerek ne vezessenek mindjárt visszavonuláshoz. Kétes esetekben szilárdan tartsunk ki.

A harcfélbeszakítást és a visszavonulást legkönnyebben valamely elért siker után, s ö t é t s é g b e n vagy korlátozott látási viszonyok mellett hajtjuk végre. Minél eredményesebben leplezzük szándékunkat, annál inkább sikerül a visszavonulás; viszont annál nehezebb, minél előrehaladottabb az ütközet és minél elhasználtabbak a tartalékok. 63.

Visszavonulási szándékunk ne jusson az ellenség tudomására. Az alárendelt egységek parancsnokait — lehetőleg szóbelileg — bizalmasan és csak a szükséges mértékben tájékoztassuk előzetesen. 64.

Ha a visszavonulás után védőállást akarunk foglalni, a hadműveleti egység parancsnoka ezt a térkép alapján mielőbb határozza meg és gondoskodik — hacsak futólagos — szemrevételezéséről is. 65.

A kiválasztott védőállás legyen legalább olyan messze, hogy megtámadása az ellenséget új előkészületek megtételére és tűzérégenek újabb felvonultatására kényszerítse.

Fontos a védőállás megjelölése és az ide vezető utak pontos meghatározása és megjelölése. Forgalom-szabályozásról gondoskodjunk.

A védőállás hírendszerének berendezésére híradó-alakulatokat, a védőállás megerősítésére (műszaki zárásra) műszaki alakulatokat mielőbb rendeljünk hátra. Ezzel ne áruljuk el szándékunkat.

66. Ha az új védőállás messzebb hátul van és az ellenség a visszavonulást kikényszerítette, zavartalanságának biztosítására közbeeső felvételi állást szálljunk meg. Ez fektüdjék a visszavonulás irányában. E felvételi állásokba rendeljük elsősorban a még érintetlen tartalékokat tüzéséggel. Feladatuk az ellenség előnyomulásának késleltetése, saját csapatok visszavonulásának biztosítása. A felvételi állásokban alkalmazott csapatok később rendszerint mint utóvédek szerepelnek.
67. - A műszaki zárok a visszavonulást lényegesen megkönnyítik. Az erre vonatkozó rendszabályokat idejekorán tegyük meg.
68. A visszavonulást rendszeren azzal kezdjük, hogy az arcvonal mögötti területet a vonatoktól és intézetektől szabaddá tesszük. Az ezzel kapcsolatos mozgásokat elvileg a sötétségben, de mindenestre úgy hajtjuk végre, hogy visszavonulási szándékunkat el ne áruljuk.
69. A tüzéséget lépcsőzetesen vonjuk vissza, hogy a gyalogság tűztámogatása állandóan biztosítva legyen. Rendszeren a messzehordó útegeket küldjük először hátra, hogy az új tüzelőállásból az ellenséget már messziről

feltartóztassák. Ezeket kövesse a többi közepes és nehéz tüzérség. A könnyű útegek a gyalogsággal (lovassággal) együtt menjenek vissza.

A gyalogságból elvileg először a tartalékokat rendeljük vissza. 70.

A küzdő egységek kivonása a visszavonulás természetétől függ. Elvileg arra törekedjünk, hogy minél gyorsabban és minél több erővel váljunk le egyszerre az ellenségről.

Tervszerű visszavonulásnál, sötétségben és ha a terep kedvező, a küzdő egységek zöme gyakran észrevétlenül leválhatik az ellenségről. Az ellenség törbecsálására irányuló visszavonulásnál a küzdő egységek egy része rendszeren az ellenséggel harcérintkezésben, az egész arcvonal szélességében vonul vissza. Ez a rész arccsoportként szerepel, a már visszairányított zömöt pedig átkarolásra alkalmazzuk.

Kikényszerített visszavonulásnál is igyekezzünk, hogy erőnk zöme minél hamarabb leváljon az ellenségről.

A harcból kivont csapatok kezdetben (az ellenséges géppuskák hatástávolságáig) rendszeren széles arcvonalon és harchoz fejlődve vonulnak vissza, azután mozgás közben századonként gyülekeznek. 71.

A csapatok zöme ezután megfelelő menetcsoportosításban (a megjelölt menetvonalakon) utóvédek és ha kell oldalvédek kikülönítése mellett visszamenetel.

Az erők kivonásának biztosítására és az ellenség megtévesztésére gyenge, de tüzerős (egyes lövegekkel) 72.

ellátott) leplező csapatokat, majd pedig csak kiválasztott emberekből álló járőröket hagyunk vissza. A leplező csapatok az ellenséggel szoros harcérintkezésben vonulnak vissza, amíg esetleg külön kirendelt felderítő csapatok vagy az utóvédek fel nem váltják őket, illetve amíg oda bele nem olvadnak.

A leplező csapatokat harccsoportonként külön parancsnok alatt rendeljük ki. Feladatukat a hadműveleti egység parancsnoka egységesen szabályozza.

A felderítésről visszavonulásnál se feledkezzünk meg. Ez eleinte elsősorban a leplező csapatok feladata.

Az ellenséggel való érintkezés fenntartása minden parancsnok elsőrangu kötelessége.

- 73.** Az ellenség párhuzamos üldözését felderítéssel, utak elzárásával és főleg gyorscsapatokból álló oldalvédekkel akadályozzuk meg.

Az oldalvédek az ellenséges üldöző részeket oldalukba való támadással is késleltessék.

- 74.** A repülők a visszavonulást az ellenséges repülők távoltartásával és az ellenség földi erőinek megtámadásával fedezték. Vessék magukat az üldöző ellenségre.

- 75.** Harckocsik és pécélgépkocsik mozgékony és támadólagos alkalmazása az ellenségről való leválást és a visszavonulást nagyban elősegíti. Ezért célszerű ezeket a leplező csapatokhoz és az utóvédekhez beosztanunk. Feladatuk ismételt előretöréssel az ellenséget feltartóztatni, majd az ellenség hatása alól magukat kivonva, az ellenség oldala ellen támadni.

Ellenséges páncélos járművek ellen utak, hidak eltorlaszolásával, egyéb záruk alkalmazásával és megfelelő tűzeszközöknek az oszlopok végén és az oldalvédek nélküli beosztásával védekezünk.

A visszavonulási intézkedést a hadműveleti egy- 76.
ségeknel és attól lefelé az idő rövidege miatt rendszeren
részletparancsokban (előkészítő intézkedések) adjuk ki,
amelyek általában az alábbiakra vonatkoznak :

vonatok, intézetek, sebesültek és anyag visszairányítási,
nyitása,

új védőállás szemrevételezése,

műszaki zárórendszer létesítése (ki, mikor, hol,
munkaerők, hézagok),

esetleg felvételi állások előkészítése,

esetleg a tüzérség részeinek hátrairányítása,

repülő és gyorscsapatok (seregtettek) készenlétbe
helyezése,

a seregtettek (csapatok) visszavonulásának szabályozása.

Ez utóbbi intézkedés (melyet szintén részletenkint
adhatunk ki) tartalma általában :

tájékoztató, szándék ;

esetleges új védőállás beosztása, erőcsoportosítás ;

a visszavonulás mozzanatai : a harccsoportok mikor,
mily erőben, mely feladattal, mely menetvonalakon, milyen
csoportosításban kezdik meg a visszavonulást ;

a tüzérség feladatai, visszavonulásának szabályozása ;

leplező csapatok ereje, feladata, parancsnoklási
viszonyok ;

megtévesztő rendszabályok, vállalkozások ;

felvételi állást ki, mikor, hol, mily erőben és mily feladattal foglaljon el;

összeköttetés és híradás leépítése, új megszervezése; forgalomszabályozás;

az utóvéd ereje és feladata;

oldalvéd ereje és feladata;

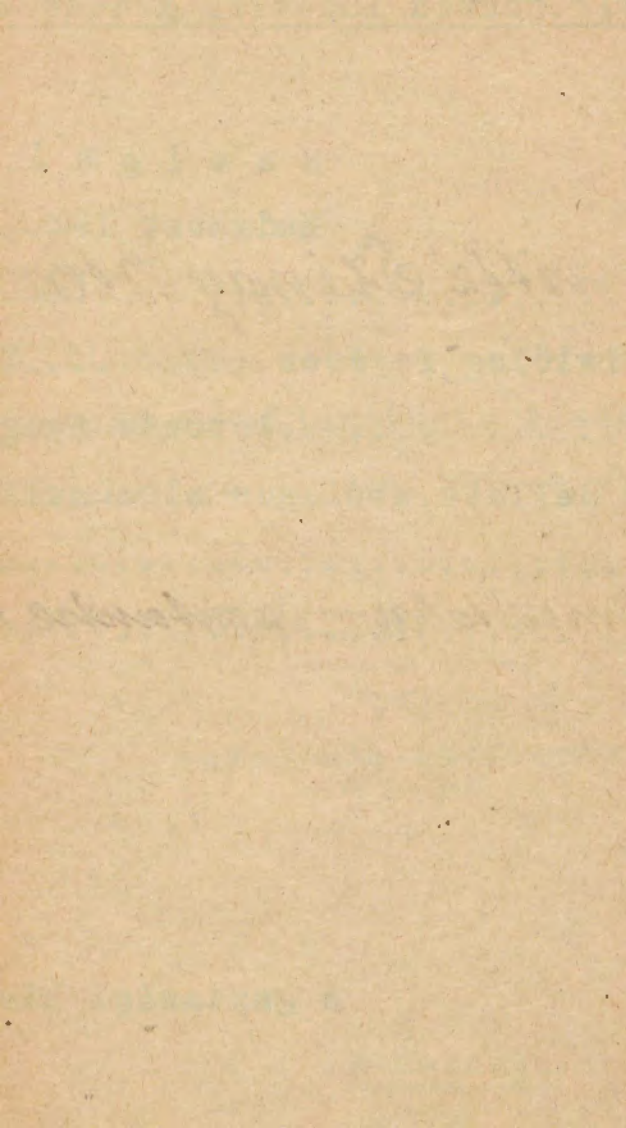
repülőek, harckocsik, gyorscsapatok alkalmazása; légvédelem;

a parancsnok tartózkodási helye;

anyagi ellátás.

Kikényszerített visszavonulásnál egyszerű és általános jellegű, a mozgást egyenesen hátrafelé nagyban szabályozó parancsok, míg tervszerű visszavonulásnál behatóbb, részletesebb intézkedések helyénvalók.

~~ZMKA~~

~~Nyilt Könyvtár~~

~~3008850~~

